

Sõjaasjanduse ajakiri

SÕDUR

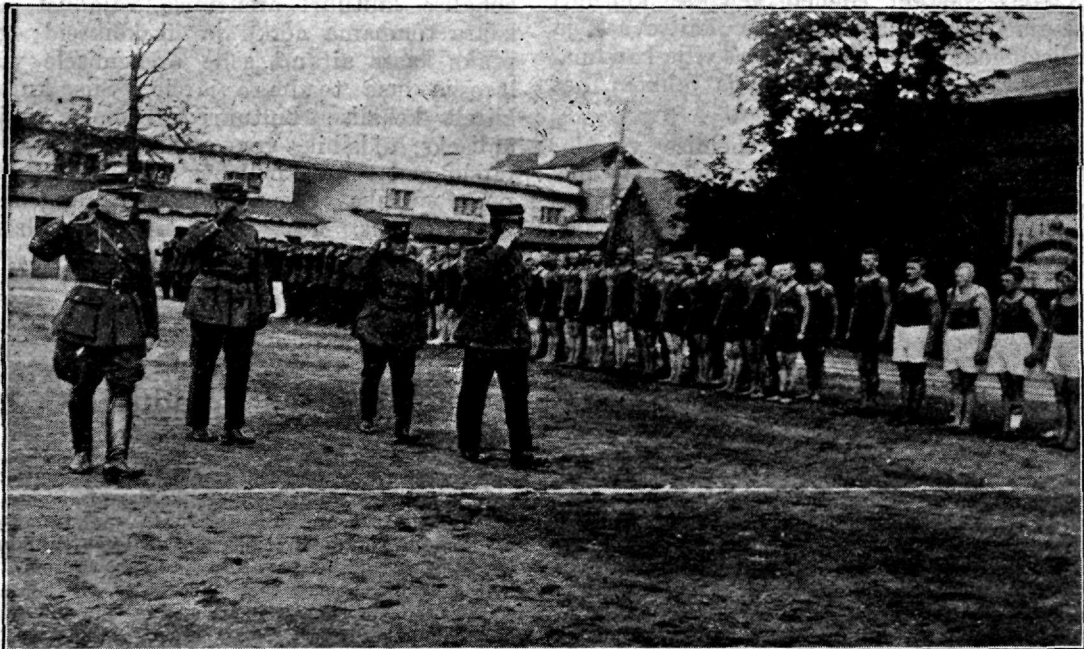
№ 33.

Laupäeval, 22. augustil 1925.

VII aastakäik.

ÜLERIIKLISED SÕJAVÄE SPORDIVÕISTLUSED.

17.—21. VIII. 1925.

VÕISTLUSTE AVAMINE S. S. „KALEVI“ VÄLJAL TALLINNA GARN. ÜLEMA
KINDRAL UNT'I POOLT.

Üleriikliste sõjaväe spordivõistluste puhul.

17.—21. aug. s. a.

Meie rahvas on viimase kümne aasta jook-sul läbi elanud suuri vapustusi. Ilmasõda, revolutsioon, okupatsiooni aeg ja viimati vabadussõda nõrgendasid tema tervislist ja moraalselt seisukorda. Noorte inimeste alalised kaebamised närvide üle, elust tüdinemine, mis sagedasti lõpeb vabasurmaga; joovastavate jookide üleliigse tarvitamise kohutavad tagajärjed ja teised pahed, need kõik räägivad selget keelt demoraliseeriva ajajärgu üleelamisest. Kogu Euroopas leiab peale ilmasõja, rahvaste tervishoidlise languse tagajärjel, erilist tähelepanu kehalise kultuuri tasapinna tõstmise, et ärahoida rahva ja järeltuleva sugupõlve vaimlist ja kehalist nõrgenemist. Kehaliste võimete tõstmisega arendatakse rahva vaimlist ja kehalist jõudu. Tehakse suur töö selleks, et kogu rahvast kaasa tõmmata, et kehalise kultuuri arenemine oleks üldine ja kättesaadav kõigile, mitte ainult kitsale ringkonnale.

Aastast aastani edeneb kehalise kultuuri arenemine ka meil. Koolides, kaitseväes ja spordiseltsides tehtav töö hakkab vilja kandma. Noorsoos leidub ikka rohkem ja rohkem, kes enese tugevuse eest hoolitsevad.

Siiski kehalise kultuuri arenemise vajadusest arusaamine ei ole meil kaugoltki üldine. Paljud on ükskõiksed; samuti leidub rohkesti neid, kes koguni vastu on, selle peale vaatamata, et kehalise kultuuri tasapinna tõstmine

on tähtsaim tegur rahva tugevuse kasvata-miseks. Selle arendamine kindlustab kehalikku ja vaimlikku vastupanu, suurendab tahtejõudu, mehelikku energiat ja teguvõimet, kasvatab julgust, otsekohestust ja töökust. Rahva enese jõu pingutuse, tahtejõu ja tugevuse abil oleme iseseisvaks saanud, sellepärast peame ka praegu oma kodu ülesehitamise ajajärgul arenda-ma neid võimeid. Kehalise kultuuri abi-nõu — sport muutub hädaohtlikuks, kui teda tarvitatakse ainult rekordide saavutamiseks. Spordi kasutamine peab olema laialisemate masside jaoks ja hästi läbimõeldud. Võistluste ja spordi pidude korraldamise siht peab olema mitte ainult rekordide püstitamine, vaid rahva enese jõu demonstreerimine.

Meie riik põhjeneb demokraatlisel alusel, sellepärast riigi tugevus oleneb kogu rahva tugevusest. Rahva tugevuse tasapinna tõst-miseks ja olemas olevate pahede kõrvaldamiseks peab rohkem populariseerima rahva massis kehalise kultuuri arenemise vajadust, peab kaasa tõmbama nõrku ja ükskõikseid; igaüks peaks kaasa aitama selle arenemisele võima-luse ja oma teadmise järele. Siis kujuneks kiirelt kehalise kultuuri arenemise vajadus üldiseks, üldsihiks kogu meie rahvale, mille järele saaks ta kindlasti sammuma ja Eesti poeg võrsuks tugevamaks ja raugematuks Kalevipojaks, kes kohusetruult saab oma Kodumaad ja vabadust kaitsma. G. M.

Eestlane kui sõdur ja tema psühholoogilised omadused.

(Lõpp).

Meie sõdur on tugevate mõistusliste vai-muomadustega, kusjuures aga tema tundeilm nõrge-malt arenenud. Mõistus pole elav ega järsk, mispärast otsuste tegemine ka aeglaselt sünnib, kuid selle eest on tehtud otsused loogilised, järjekindlad ja püsivad. Meie sõdurit on raske tulise kõnega palavaks kütta — temale on raske „auku pähe rääkida“, sest u m b k a u d u ei võta ta midagi vastu, vaid kaalub enne kaua järele.

Vabadussõjas oli juhtumisi, kus mõned ülemad sõ-duritele enne lahingusse minekut pikki kõnesid pidasid, sellega neid ergutada lootes, kuid alati andsid sarnased kõned kui mitte just vastupidiseid, siis vähemalt mitte mingisuguseid tagajärgi. Meil öeldakse sarnaste kõ-nede päälle kohe: mis viga rääkida, aga tule ja näita!

Üks kõige rohkem väljapaistvamatest iseloomu omadustest on v i s a d u s, mida eestlane võib omas vastupanekus avaldada. Nagu ülal nägime, kätkeb see puht-rahvusline omadus juba vanast hallist ajast, kus eestlased võitluses vaenlasele imeväärse visadusega vas-tu panid. Uuemast sõjakirjandusest on meile tuttav lause: „võit jääb sellele, kellel tugevamad närvid, kes rohkem väljakannatada jõuab“. Meie sõduri visadu-

sest ja sitkusest kõnelevad meie Vabadussõja lehekül-jed. Kui meie sõduril tema pikaldase iseloomu tõttu vähe aktiivsust on, mille tõttu ta päätungil mitte kõigeparem sõjamees ei ole, siis on tema tublidus, vi-sadus ja vastupidavus kaitse sõjas seda suurem. Meie, oma poliitilise seisukohaga arvestades, ei võigi aktiiv-sõda pidada ja igasugune sõda, mis võib kunagi puh-keada, on ikkagi kaitse sõda, mispärast siis see täiesti röömustavaks nähtuseks, et meie sõdur omalt iseloo-mult kaitse sõjaks nagu loodud. Tahtejõu inertuse tõttu on aga iga algus raske ja aeglane, kuid algatud asja läbiviimine kindel. Kohusetunne, mis igale sõja-mehele väga tähtis omadus, on meie sõduril nõrgalt väljarenenud. Selles asjas oleme vanadest eestlastest kaugele maha jäänud. Orjaeg on seda meilt võtnud, on meid õpetanud rohkem sunni najal kui vabal tahtel omi kohustusi täitma. Tuletame meele Vabadussõja algust. Vabatahtlikke ei tulnud nii palju kui loodeti, alles kindla käsu päälle saime mehed kokku. See asja-olu oli ka tingitud osalt muidugi eestlase flegmaatsu-sest, mitte kiirelt süttivast, vaid rahuarmastajast ise-loomust. Kuid käsku oleme meie harjunud täitma alati, sest käsu mittetäitmisele järgneb karistus. Seda meie

teame. Niipea kui aga sõja alguses sõjaõnn vaenlase pool oli ja käskijate autoriteet langes, tõrguti juba ka käsku täitmast. Mäletan juhust, kus keegi kaitseliidu ülem J. alevise kaitse liitu organiseerides V. valla mehed alevisse kokku käsutas, kuhu nad ka tulid, ja kui ta neile püssa kätte jagama hakkas, et punaväelastele vastu minna, siis võtnud keegi püssi — igati istus oma hobuse päälle ja sõitis koju tagasi. Niiviisi algasime sõda! Kui pärast sõda õnn muutus, siis olid muidugi sunnitud kõik kaasa tegema. Riikluse tunne ja kodaniku kohustus riigi vastu oli meil väga arenemata. Laiematele rahvahulkadele on riikluse mõiste veel kaunis tume ja peab ütlema, et meil seda mõtet propageeritud ei olegi. Või ehk arvatakse, et ajajooksul isenesest kõik selleni jõuavad.

Väga tähtis omadus praeguse aja sõdurile on initsiatiiv. Meie aja õredad lahing-formatsioonid nõuavad juba, et igal üksikul sõduril pää otsas oleks, et igati iseseisvale töötamisele lahingus kõlbuline oleks. Eestlase iseloom pakub initsiatiiviks hääd materjali. Nagu me nägime, oli eestlase vanasti juba individuaalne iseloomu joon hästi väljaarenenud ja seda võib ka nüüd tõendada. Eestlane ei armasta elada hulgana koos suurte küllade kaupa. Kohe kui võimalus avaneb, viib ta oma talu külast välja heinamaa või karjamaa äärde, sääb end säääl oma tahtmise järele sisse, sest tal ei ole vajadust teiste mõjudele alluda, ta võib omad tahtmised siin paremini läbiviia. Ja see iseloomu omadus, kui aga sõjategevuses otstarbekohaselt kasutatud saab, võib väga häid tagajärgi anda ja on meie sõjategevuses väga vajaline. On ju meil vähese arvu meeste juures liiga laialdased piirid kaitsta, mille tõttu meie väeosad väga laial rindel tegutsema peavad. Iga väiksem kui üksus, isegi iga üksik mees, peab omaette väljas olema ja oma ülesande täitma.

Eestlane on pika vihaga ja kättemaksja. Temale tehtud ülekohtu ei unusta ta niipea ja oma südames ei anna iialgi andeks, ehkki ta seda oma kinnise iseloomu tõttu ei lase alati paista. Sellega kaasas käib ka kius ja jonn, mida Rüdala „meie ajalooliste olude sünnitatud veripatuks“ loeb. Selle kättematsumise joonega eestlase iseloomus tuleb meil sõjaväelastel alati arvestada, sest ülemate ebaõiged või haavavad väljaastumised võivad kõige paremad mehed sootumaks ärarikkuda ja kus ülemus oma lugupidamise ja autoriteedi võib jäädavalt kaotada.

Teisest küljest võib kättematsumise jonn sõjas suureks plussiks saada, sest see tung vaenlasele kätte tauda, kui see juba looduslikult olemas ja seda veel suuremaks õhutada katsutakse, võib sõjaväele võitluses väga palju hoogu anda, võib teda koguni suurtele jõupingutustele õhutada. Juba Homerus ütleb, et „kättematsumine on meest magusam“.

Sarnast meelekindlust ja ustavust mida vanasti eestlane omas nii suurel määral, ei näe meie praeguses Eesti sõduris enam. Rahvuslikult ei moodusta meie enam sarnast liituvat üksust, kus rahvas omas terves koosseisus ühele ja samale poole kind-

lasti kaasa tõmbab. Mida on hoolega õpetatud siia ja sinna kummardama, õpetatud pühaks pidama ja austama seda, mis meie meelest püha ja aus ei olnud, ja see kõik on jälgi jätnud. Kui siia juurde lisada veel see poliitiline haigus või usuhullustus, komme, mida mõned ringkonnad praegu põevad, siis saame veel kurvema pildi.

Distsipliini tunne on eestlasel olemas. Eestlane armastab korda ja oskab sellest väärikselt lugu pidada, kuid talle ei meeldi igasugused formaalsused, „tähest“ kinnipidamised, kui neil tegelikult mitte sisulist tähtsust pole. Eestlane hindab asja ainult sisuliselt, jättes välise koore enam kõrvaliseks asjaks. Meie sõdur oma lihtsa iseloomu poolest võtab kõike asju väga lihtsalt. Mõõdund Vabadussõjas tuli ette juhtumine, kus üks rühm eesliinil oma kompani ülema arreteeris, sellepärast et kompani ülem liiga kauget seljataga oli ja harva eesliinile ilmus. See rühm ei hakanud mitte mässama, vaid täitis oma kohut kõige suurema hoolega.

Kannatlikku meelt on eestlasel palju. Tema ajalugu on olnud selge kannatamine. Juba looduse poolest on elamise tingimused rasked, mida omakorda aga poliitiline olukord veel mitme võrra raskendanud on. Kusagil ei tule niipalju puudusi kannatada kui sõjas, ja mida kannatlikum sõjamees, seda kergemini võidab ta sõjaraskused ja seda rutemini saavutab ta võidu. Eesti põllumees, kes kevadel seemne oma kivisele või liivasele põllule külib, ootab suure kannatusega saaki ja kui põuasel suvel vihma ei tule, siis ootab ta väsimata ja ei lähe mitte, nagu venelane, preestri juure kohe abi otsima. Meie loodus on karm ja kehv, ega anna midagi ohtrasti ega helde käega, mispärast siis ka kannatlikkus ja töökus meie rahvale üldiselt omane. Ülal toodud näiteist selgub, et eestlaste iseloomus väga palju sarnaseid jooni, mis hääle sõdurile hädatarvilised ja mille tõttu eestlastest väga hää sõjamees võib saada, kui tema sõjalises ettevalmistuses osatakse seda rahva iseloomu raudvara õieti ja otstarbekohaselt ära kasutada. Muidugi on viimase tingimuse läbiviimine ainult siis mõeldav, kui kõik meie sõjaväe juhid, kes sõjaväe kasvatust tegelikult läbiviivad, ise seda materjali põhjalikult tundma õpivad ja mitte kõiki võõralt laenatud häid asju meile kohanemata ei katsu maksma panna.

Kui meie võrdleme eelmisi näiteid vanade eestlaste juures ja nüüd, siis näeme, et mitmeski asjas oleme meie vana-eestlastest maha jäänud. Clausevitz ütleb, et arenemata rahvaste juures sõjakat iseloomu üksikutes rohkem ette tuleb kui haritud rahvaste juures. Loringhoeven aga tõendab, et haritud rahva kindel teadmine ja tahe lahingus palju enam väärt on, kui harimata rahvaste toores sõjakus. Meie aga näeme-eestlaste juures, et meie oleme kaotanud selle meelega kindluse, mis vanadel eestlastel oli, meil pole enam sarnast suurt ja vägevast tunge vabaduse järele, nagu see vanasti oli. Meie pikk ja piinarikas orjapõlv on suure osa sellest eestlase raudvarast hävitanud. Ja meie ülim kohus on seda isaisade meelekindlust, seda ustavust, seda vabaduse ja isamaa armastust jälle tagasi võita ja elustada.

A. P.—p.

Sõjategevus Marokkos.

III.

Aeg juuni lõpust juuli lõpuni on olnud prantslastele nende võitluses kabiilidega üks raskemaist, täis kriitilisi põnevaid momente. Algas see põnevus sellega, et rinde ida osas, Taza raioonis, juuni lõpul suguharud, keda prantslased olid usaldanud ja kes neid võitluses olid toetanud, vaenlase propaganda mõjul viimase poole üle läksid ja seega rinde

avasid. Võrdlemisi kerge vaevaga jõudsid kabiilid prantslaste üksikuid nõrku valvetõkkeid tagas surudes, Taza'st Alshiiri viiva raudtee lähedusse välja (vaata skeem „Sõdur“ nr. 26 s. a.), ähvardades katkestada ühenduse Alshiiriga, kus prantslastel suuremad varustuse ja elava jõu tagavarad. Ajalehti läbistaski teade, et kabiilid olla nimetud raudtee

korraks osaliselt vallutanud. Prantslased ise aga eitavad selle teate tõelikkust kategooriliselt. Isegi Fez—Taza raudtee oli hädaohus ja, võib olla, isegi lühikest aega lühikesel ulatusel kabiilide käes, kuigi prantslaste ametlikud teated sest vaikivad. Kuid veidi valgust seisukorra päale heidab minister-presidendi Painlevé seletus juuli algul parlamendis arupärimise päale seisukorra üle Marokkos. Minister eitas laiali lagunenud kuulujuttu ühenduse katkestamisest Fez'i ja Taza vahel. Tema teateil olla nimetatud linnade vahel autoühendus kõige aja olemas olnud. Prantslaste teise liini väed, kellele idast ja läänest abi oli jõudnud, peatasid kabiilide edasitungi ja päästsid seisukorra, mille tõsidust see tõendab, et Taza'st kõik tsiviil asutused, haigemajad ja eraisikud evakueeriti. Juuli keskpaigas on prantslased Taza ümbruses juba enam-vähem seisukorra peremehed, asuvad omalt poolt pääletungile, surudes vaenlast, kes ägedalt vastu paneb ja kontratakeerib, pikkamööda põhja poole. Kabiilid asuvad, omi seisukohti kindlustades, kaitseisukorda, et omi jõude üheks teiseks operatsiooniks koondada, mis oma tähtsusest palju suurem.

See teine operatsioon algas juuli esimesel poolel ja ta eesmärk polnud midagi vähemat kui Marokko päälinna Fez'i vallutamine. Nagu Abd el Krimi pääletungide ees alati, käis ka siin suugarude keskel, kes tulevaste operatsioonide aladel asusid, äge prantslaste vastane propaganda. Seega loovad kabiilid pääletungidel juba varakult ette, vaenlase keskele, toetusõlmed. Operatsioonide raiooniks oli seekord kolmnurk, mille nurkadeks Fez, Kela des Sles ja Ain Aicha, külgedeks aga Fez'ist Kela des Sles'i ja Ain-Aicha'sse viivad teed ning Wergha jõgi (vaata skeem „Södur“ nr. 26). Kabiilide kallal tungid olid sihitud Kela des Sles'i ja Ain-Aicha kui prantslaste eelmiste toetuspunktide ja nimetatud punktidest Fez'i viivate teede vastu. Kuna prantslastel sääl suuremad jõudude koondused püüdnud, oli kabiilidel esialgul õnne ja neil läks korda endid kohati kuni 25 klm. kaugusele Fez'ist nihutada. Juuli teisel poolel jõuavad prantslastel kohale värsked toetusväed, ja kuigi kabiilid endise visadusega omi kallal tungu jätkavad, varisevad viimased prantslaste vastupaneku vastu kokku. Juuli lõpul asuvad prantslased vastu kallal tungile ja neil läheb korda Wergha vasakut kallast vastasest puhastada. Ka siin on kabiilid sunnitud juuli lõpus kaitseisukorda asuma.

Rinde lääne osas, Wezzani ümbruses, avaldasid kabiilid juuli kestel vähe tegevust. Kohalikkude operatsioonidega vallutasid prantslased mõned kabiilide seisukohad. Need operatsioonid näitasid, et kabiilidel siin nõrgad jõud olid tarvitada. Kuid

äge prantslaste vastane kihutustöö Wezzan'i ümbruse pärismaalaste keskel ja kabiilide väekoondused lasuvad oletada, et Abd el Krim'il siin tõsisemad kavatsused ees, on. On oodata kabiilide pääletungi Hispaania-Prantsuse vägede liite kohale, Wezzan'i'st põhja lääne pool. See Hispaania-Prantsuse vägede liide saavutati alles juuli keskel, varem oli mõlemate vahel tühe. Ka praegu on see liide, prantslaste eneste ütölusel, nii tehniliselt kui ka Prantsuse-Hispaania kokkuleppe puudulikkuse tõttu nõrk. Seega oleks Abd el Krim, kui rahust, mida oodetakse, midagi välja ei tule, oma uueks pääletungiks soodsa koha valinud.

Seega on kuu polteise kestel kabiilide tegevuse raskuspunkt rinde äärmisest ida raionist lääne raiooni siirdunud. Kuni viimase ajani on algatus kabiilide käes olnud. Prantslased on, nagu ise ütlevad, vägede vähesuse tõttu sunnitud olnud kaitseisukorras asuma. Ainult viimasel ajal, kus neile toetust juurde on tulnud, on nad laiaulatuslisemale vastutegevusele asunud. Tõelisele pääletungile lubavad nad alles siis asuda, kui seks küllalt tugevad, et operatsioone ilma pikemate peatusteta läbi viia.

Ka tuleb üksuste relvastust ja muid võitlus vahendeid Marokko sõja kohaselt muuta. Sest sääl-sel sõjal pole, nagu üks Prantsuse ohvitser omas kirjas ütleb, Euroopa sõjaga midagi ühist. Jalgvägi on sääl pime. Ta saab kaela kuuli rahe, ilma et teaks, kust see tuleb. Lõunamaa päikese kiirgaval paistel ei oska sõdurid kaljurahnude ja oliivipuu tüvede vahelt märke leida. See pimedus olla kõige kurja juur. Kõige päält tulla suurendada osade nägemisvõimet, neile periskoope ja binokleid rikkalikult kaasa andes. Ka relvastus ei vasta maastikule ja vastase formatsioonidele. Kuulipildujad, milledega prantslastel osad rikkalikult varustatud, krasivad oma tulega maa segi, hävitavad pöösad, segavad vaenlast, sunnivad teda isegi tuld lõpetama, kuid ei tapa loomuliikude varjete taha. Kõvera laskejoonega relvad, püssgranaadid ja müüserid, milledega varjete taha võiks tabada, ei anna küllalt täpseid laskeid. Viimane asjaolu on aga vastase äärmiselt õredate formatsioonide juures suure tähtsusega. Siiski olla püssgranaat väärtuslik võitlusvahend. Ka 37 mm. kahuril olla võitlustes suured teened. Tema mürsud, rikosheerides vastu kaljust pida, lõhkevat varjete kohal, tabades vaenlast kildudega. Kuid neid kahureid ei tulla mitte patareidena tarvitada, vaid üksikult. Kahjuks on prantslastel neid suurtükke vähesel arvul tarvitada. On kavatsus kuulipildujate arvu Marokkos tegutsesvaid Prantsuse osades vähendada, selle asemel aga 37 mm. suurtükke arvu suurendada.

V. K.

Mõningat kaitseväge raamatukogude olust.

Raamatukogusid on igas väetiksuses. Neid on valitsustes, rügementide staabes, ohvitseride kogudes, sõdurite kodudes ja üksikuis kompanides. Neid on hakatud asutama juba sõjapäivil. On teada, et 6 raamatukogu töötavad juba 1919 a. sügisest saadik.

Väeraamatukogud on asutatud ja ülalpeetavad: 1) korjanduste, 2) kingituste, 3) pidude, 4) meelelahutuste, 5) õppeabinõude, 6) riigitoetuse, 7) sõduritepoe puhtakasu, 8) ökonoomiliste, 9) spordiringide jne. summade varal.

Kaitseväes on suur huvi raamatute vastu, kuid raamatukogu tehnikast on seni vähe hoolitud. Raamatukogu sisemine korraldamine on kõikjal

algeline ning välimine vaevalt märgatav. Puudub tegelane, spetsialist. Aga teda on tarvis ja ta vahest ka leiduks, kui aga selles tarvidust nähtaks. Kaitsevägi teeks hästi, kui kohustaks kasvatama väeraamatukogu eriteadlasi. Tulu tasub kulud kasuga.

Väeraamatukogudel puudub keskkorraldus, sellepärast on võimatu nende tegevusest midagi oluliseamat öelda. 1924 a. kevadel korraldas Kindralstaabi raamatukogu (osalise) ankeedi. Väljasaadeti nimelt 27 küsimuslehte. Vastuseid saadi 24. Enam-vähem kujukama pildi saamiseks avaldan alljärgneva tabeli, arvesse võttes ka Kindralstaabi raamatukogu.

Raamatute arv	Raamatukogude arv, kus ülekaalus		sõjandus ja mittesõjandus kokku	Märkused
	sõjandus	mittesõjandus		
*) Ei ühtki	2	2	—	*) Esimeses 2 raamatuk. on ainult mittesõjandus, teises 2 aga vaid sõjandus.
Alla 50	9	1	—	
50—100	1	2	1	
100—500	8	9	10	
500—1000	—	4	3	
1000—1500	3	4	7	
1500—3000	—	1	2	
Umbes 10.000	1	—	—	
„ 25.000	—	1	1	
„ 15.000	1	—	—	
„ 30.000	—	1	1	
Kokku: 25				

Vähikseim raamatukogu on 80 köidet suur, aga ta ei sisalda ühtki sõjateaduslikku raamatut. (Vrdl. tabelit ja vt. nimelt lahter „sõjandus ja mittesõjandus kokku“). Üldse on sõjateaduslikke ainult 32%. Miks nii väike protsent, neid põhjusi ei hakka ma käesolevas kirjas taotlema ega väitma. Kui me

kaht suuremat raamatukogu ei arvesta, siis saame sõjanduslike raamatute suhtes natuke suurema arvu, nimelt 41%.

Lugejate ja laenamiste suhtes on kaitsevää raamatukogudes lugu umbes nii:

	Laenajaid on nimekirjas	Kuu jooksul				
		tarvitab lugemislauda	käib kodu lugemas	laenatakse		
				sõjandus	mitte sõjand.	lit-kirjand.
Kõige väiksemas	24	—	10	—	—	—
Keskmisses	253	—	176	—	—	—
Kõige suuremas	747	791	405	180	107	793

Lõppeks on huvitav tuua võrdluseks järgmist.

Ülalnimetatud raamatukogudest on üks 470 köidet suur, aga tarvitajaid on vaid 30, sest raamatud olevat saksa ja prantsuse keelsed, kuna ühes teises on kõigest 184 köidet, aga laenajaid käib kuus keskmiselt 100 isikut!

Kui huvitume raamatukogu asjandusest ja väeraamatukogu tehnikast sama suurelt, nagu ka väärtuslike teoste hankimisel, siis vast omame õige kaitsevää raamatukogu ning omistame Eesti sõdurile kasvatuse. N. Ho.

Soomusrongid ja raudteetankid.

Pragu ajal oleme meie sõjapidamise viiside mõju all, mis väljakujunenud Läänes ilmasõja kogemuste alusel, kuid meie olukord on siiski erinev ja sellepärast peame meie sel alal tegema vastavad parandused, mis oleksid kohased kogu Ida nõrgale tehnilisele varustusele, vaenuliste vägede hahurvägi — „Taon“). Teisest küljest peaksime oma sõjapidamise viisidesse vastavad parandused sisse viima, arvesse võttes järgmisi tegureid: sõjapidamise suuri nõudeid kindlustatud positsioonide, tsemendi, raudtalade ka kivide järele; tarvidust suure arvu eratöölise järele hõreda kohalikkude elanikkude arvu juures; tööde kallidust mitte vähem kui 20 miljoni marka ühe väerinna versta peale; juurdepääsematuid maastikke, vähest ja halba teede võrku mõlemil poolel ja peale selle veel rahvuslikka isearaldusi ja palju muud. Kõige sellega arvestades ei anna meile ega ka vaenlasele ei jõud ega abinõud võimalust endid lahutada „Hiina müüri“ga. Võib olla, et niisugune „müür“ mõnes kohas teatud aastaajal isenesest tekib, mis meid siis ka positsiooni sõja peale üle minema sunnib; teisel aastaajal aga, eriti kuival suvel, muutub võitlus manöövrivõimeks laevastiku kaastegevusel. Ühesõnaga, manöövrivõime ei ole meile ega ka vastase tegevusest mitte välja jäänud, ning teda on vaja uurida, tundma õppida ja selle vastu end kõigiti ette valmistada, sealjuures asja vaadeldes meile kõige ebasoodsamast vaatepunktist.

Vaadeldes soomusrongide tegevust, tahaksin allakriipsutada nende tähtsust igasuguste võitlusviiside juures s. o. nende universaalsust. Läänes ei pöörata soomusrongide ja soomusmasinate (soomusautod) peale kuigi suurt tähelepanu; seal rakendatakse

kõik jõud ja abinõud, energia ja teadused üheaalse tanki omamisele, mis kultuurmaastikul pea igast kohast läbi läheb ja teedest ärarippumatu on. Muidugi on jõukatel riikidel see kättesaadav; kui aga riigi eelarve seda ei luba, siis tuleb osa soomusmasinaid rõbastele ja headele teedele asetada.

Oli moment, millal meie tüübilised soomusrongid ka prantslastel tähtsat osa oleks võinud etendada, kui nad oleks meeleuletanud ja läbimõelnud ajaloolist näidet 1871 a. Pariisi all, kus kommunaarid sarnase tüüpi tarvitusele võtsid, ja milline valitsuse vägede peale hävitavalt mõjus. Soomusrongide osavõtmine lahingtegevusest ilmasõja algul kaheksal Prantsuse raudtee liinil ja Belgia tiheda raudtee võrgu peal oleks Saksa soomusrongide grupid laiali pillanud ja Saksa soomusautod kinnipidanud, missugused Saksa vägede ees edukalt liikusid, ja teiseks — kui lahingus Marne juures liitlaste pealetungimisel Klucki armeele, seda lööki oleks saatnud rohkem sügavamad soomusrongide ja dessantrongide haaramised, oleksid tagajärjed hoopis teised olnud, seda enam, et Antwerpen veel Belgia vägede käes oli. Selle asemel aga asuti kohe raudteede hävitamisele — belglased kergelt, prantslased aga põhjalikult; lasti õhku kõik sillad ja tunnelid ja lahing Marne juure lõppes sellega, et 20. oktoobril 1914 a. vasak prantslaste tiib Alberesis 100 versta La-Manche'i rannast asus. Siis piirasid sakslased Antwerpeni lääne poolt ümber, sundisid belglasi ta maha jätma ja liikusid rünnates kiirelt Ypres'i poole, alatasa ahvardades prantslasi La-Manche'ist äralõigata. Ülemine positsioon sõjale, ilmusid prantslastel ka suurekaliibrilised kahurid raudtee platvormidel (raudtee patareid); siis aga ilmus tank, mille peale kogu tähelepanu Läänes ka peatuma jäi.

Läänes kavatakse oma tank, mis oleksid varustatud võimsa kahurväega ja mis liiguksid kiirusega 60 klm. tunnis, ning oleksid kohased sõjaväe veoks

*) Tjasholaja artilleria osobogo naznatshenija.

ja maastiku kindlustamiseks, sest et niisugusel võimsal tankil tuleb tegutseda ka raudteede läheduses.

Kas saab temaga ka liikuda raudtee liini mööda, mis meil mõnes kohas kõige lähemaks, parimaks ja sagedasti ka ainukeseks teeks on? Sellepärast tuleks kõigil tankide poolhoidjail vaadata soomusrongide gruppide, kui vägevate ja iseseisvate tankide peale, — nii vägevate ja võimsate peale, missuguseid Lääne tööstus veel loonud ei ole. Muidugi öeldakse, et soomusrongide tegevus äraripub raudteede ja sildade korrasolekut ja et nende liikumise siht vaenlasele juba ette teada on, kuid ka suurteil tankidel on omad puudused: lüliliku mehhanism läheb ruttu rikki, mootor võib tegevuses seisma jääda, kavatsesavat tegevuse piirkonda peab enne tundma õppima ja suur liikumiskiirus on alles projektis.

Talvel sügava lumega on soomusrongide, soomusautode ja arvatavasti ka tankide (nendega olen vähe tuttav) liikumine raskendatud ja teede puhastamiseks on palju tööjõudu vaja. Kuid ka siin võivad soomusrongid sellest üle saada, sest et nad lumepuhastamismasinat tarvitusele võtta võivad (lumepuhastusmasin, vedur ja kuulipilduja vagun on valge värviga värvitud; järel on tegevusvalmis soomusrong, ees ja kõrval aga luure suuskadel). Nii siis, nagu seda allpool näeme, võime meie rööbastel ka raudtee tanki välja saata.

Soomusrongide taktiline tegevus.
Soomusrongide universaalsus seisabki selles, et nad võivad, nagu seda ajaloolised kogemused näitavad, tegutseda:

1. Soomusrongide gruppidega (mõnel juhtumisel ka üksikult),
2. koos töötades teiste soomusmasinatega,
3. koos töötades teiste soomusmasinatega ja armee ratsaväega, ning,
4. koos töötades teiste soomusmasinatega ja teiste väeliikidega.

Iga lahingubinõu tegevuseks ja igasuguse väeliigi jaoks ning nende ühiseks koostöötamiseks peavad „määrustikud“ olema, nende ilmumiseni aga „ajutised instruksioonid“. Kogu mõõdunud sõdade kogemused võetakse instruksiooni sisse, millega neid kontrollereeritakse ja sellepärast oleks soovitatav endiste sõjategelaste ja praeguste spetsialistide arvamist ärakuulata, et instruksioonid ja pärast määrustikus mitte ainult mõõdunud sündmusi formuleerida, vaid ka tuleviku võimalusi ette aimata.

I. Soomusrongide gruppide (erandina ühesoomusrongi) iseseisev tegevus.

Peaülesanne, mis soomusrongide olemasolu õigustab, on — teatud raudtee osa aktiivselt kindlustada.

Passiivne kindlustamine seisab lahingolukorras mittetarvilikkude ja ka sarnaste raudtee osade rikkumises, mida meie tulistamise ja rünnakute abil oma käes hoida ei suuda, (raudtee liini, sildade, jaamade, veevärgi, küttetagavara, side raudteesõlmede j. n. e. lõhkumine).

Kõrvalised ülesanded oleksid:

a) Raudteeläheduses olevate vaenlase materjaalsete abinõude hävitamine (ladud, maanteede sillad, side teatud raioonid j. n. e.);

b) takistuste sünnitamine vaenlase elavate jõudude liikumisele (sildade rikkumine, teede rikkumine kitsastes kohtades, side hävitamine ja märgatud vaenlase kolonnide pommitamine) ja

c) teatud rannaäärsete punktide kindlustamine vaenlase dessandi vastu (siis ei ole isäralisi patareisid selleks enam vaja).

Soomusrongide grupid oleksid mainitud ja allpool näidatud ülesannete jaoks järgmised:

Kerge ja raske rong — luuraja, „hävitaja“.

Kerged ja raske rong — tegutsemiseks paljuharulisel raudtee sõlmel, kus on tähtis mitte ainult soomusrongi reservis viibimine, vaid ka raudtee sõlme kaitsmine.

Kerge ja raske rong ja raudtee patareid (luuraja, hävitaja, soomusvedur) — otsustavaks lahinguks raudtee vallutamisel, lõigates ära vaenlase taganemisteed.

Kaugele ette tungimisel: kerged ja raske rong ning rong teede ja varustuse kaitses.

Ülesanded soomusrongidele antakse väerinna staabit ja nende läbiviimine peab sündima soomusrongide grupi juhataja isiklises initsiatiivil. Iseseisvaks tegevuseks on vaja raudtee liinide tundmaõppimist; suuremasstaabilist kaarti; andmete kogumist kahurväe tule täpseks ärakasutamiseks; täielist varustust ja aeroplaanide kaastegevust.

A. S. S.

(Järgneb).

Vabadussõja ajaloo materjalid.

Eesti sõjalaevastik Riia all.

Noor Eesti sõjalaevastik pole ainult meie Vabadussõjas tegev olnud Vabariigi ülesehitamise suhtes, vaid on ka kaaluvat osa mänginud naaberrigi Läti iseseisvuse eest võitlemises, ning riigi loomisel.

1919. a. juuni kuu lõpul, kui v. der Golz'i väed meie maaväe intensiivse pealetungi mõjul Riiga pidid taganema, leidis meie sõjaväe staap tarviliku olema merijõude Düüna suhu koondada, et taganevale vaenlasele viimast otsustavat hoopid anda. Meie 2. kategooria sõjalaevad, mis baseerusid Tallinna peale, tegutsesid senini Soome lahe ida poolses osas, saates punaväe seljataha dessanti ning pommitades kalda lähedal olevaid vaenlase kaevikuid. Umbes samal ajal oli meie Narva väerinna punaväe Eesti piiridest väljalöömise ning Põhja-Lääne armee ülemjuhataja kindral Judenitsch'i ja meie Sõjavägede Staabi vahelise edaspidise sõjapidamise plaanide harutamise tõttu teatud seisak. Sarnane olukord lubas meie sõjalaevu,

mis pidasid nüüd ühes Inglise sõjalaevastikuga Soome lahes vahiteenistust, selleks otstarbeks kasutada.

30. juuni hommikul kogusid meie sõjalaevad Riia lahes Salatsi küla alla. Laevade koosseis oli järgmine: lipulaev m.r. „Lennuk“, mille peal asus merijõudude juhataja mer. kapten Pitka, m.r. „Vambola“, s. l. „Lembit“ ja miinitraalerid „Kalev“ ja „Olev“. Viimased kaks leiti tarvilikuks operatsiooni kaasa võtta, sest oli põhjusi Riia lahes traalimata miiniväljade olemasolu oletada.

Kui tarvilikud informatsioonid lipulaevalt antud, liikus divisjon edasi ja kell 13 jõudis Koiva jõesuu kohale, kus juba s. l. „Tasuja“ ankrus oli. S. l. „Tasujal“ olid Riia lahes ristlemisel erilised ülesanded ja ta opereeris sääl juba mõnda aega, baseerudes Pärnu peale. S. l. „Tasujale“ anti käsk divisjoniga ühineda ja laevastik jätkas teekonda Düünamünde sihis edasi. Kella 3 ajal p. l., kui Düüna jõesuu juba selgesti

paistma hakkas, võis näha auriku suitsu, mis liikus jõesuust mere poole. Peagi tuli aurik ise nähtavale. Laev kandis Saksa-Balti lippu. Mõne aja pärast võttis aurik kursi ranna poole, et meie laevadest eemale hoiduda. Muu seas vahetas ta endise lipu Läti lipu vastu ümber. Kui m. r. „Lennukilt“ üks pomm laeva sihis välja lasti, jäi ta seisma ning võeti ühes 7. mehega vang. Vangivõetud osutusid Läti lootsideks ja Saksa raud divisjoni sõdureiks, kes ka tarvilike teateid vaenlase kohta võisid anda. Laevad pöörasid ümber ja läksid tulnud teed tagasi priisina saadud vedurlaeva „Pärnut“ kaasa võttes. Sel ajal ilmus laevastiku kohale vaenlase aeroplaan ja laskis ühe valge raketi õhku, mille päälle Magnusholmi kindlus meie laevu pommitama hakkas. Vaenlase kuulid ei võinud meid kauguse pärast tabada, ainult s. l. „Tasuja“, kellel üks 130 mm kahur peal oli, vastas mõne pauguga. Aeroplaan kihutati ka varsti s. l. „Lembitu“ shrapnelli tulega minema. Kella 18 ajal jäi divisjon Neubade kohta ankrusse ning löi side meie maaväega. Järgmisel päeval puhus merel tugev tuul ja laevastik seisis tegevuset. Endisel kohal peale s. l. „Tasujat“, kes Magnusholmi pool luurekäigul käis.

2. juulil vara hommikul kella 4 paiku võisid m. r. „Lennuk“ ja „Vambola“ ja s. l. „Lembit“ ankrust üles ja hakkasid kiilvele rivis Dütinamünde poole liikuma. Ilm oli haruldaselt ilus ja meri peeglina vaikne. Kui laevad olid umbes 7,5 merimiili kaugusel Dütina jõesuust, seati nad lahingu valmis ning liikusid rinde rivis edasi. Kella 6. ajal, kui Dütinamünde oli veel 55 kaabli kaugusel, avas vaenlane oma patareidest meie päälle suurtüki tule. Lipulaeva m. r. „Lennuki“ märgu päälle tõmbasid laevad punase lipu masti toppi ja avasid vaenlase pihta kiirtule. Vaenlase patareid jäid pea vaikseks. Mõne aja pärast hakkas s. l. „Lembit“ Vetsaami kordoni pommitama, kus saadud teadete järele vaenlane meie maaväe edasilükkumise takistamiseks oli omad kuulipildujad ülesseadnud. Divisjon liikus veel Dütina jõesuu sihis edasi ja 10 kaabli kaugusel sellest pani masinad seisma. Kella 9 ajal hom. sai „Lembit“ käsu Dütina jõe päälle sõita, kuna „Lennuk“ ja „Vambola“ jõe suu kohal merel „Lembitu“ manööverdamist kitsa jõe pääl oma tulega kaitsma pidid. „Lembit“ hakkas ettevaatlikult liikuma, seades kõik suurtükid, kuulipildujad ja püssid laskevalmis—kaldal olevast majakust mööda jõeale. Äkitselt, 1,5 kaabli kauguselt, avas vaenlase kahe kahurline patareid tule tema peale. Samal ajal lendasid kaks vaenlase aeroplaani „Lembitu“ kohta ja hakkasid tema päälle pomme pilduma. Vaenlase patareid pommid lendasid üle laeva deki ja mõne sekundi pärast avas „Lembit“ marutule kõigist oma suurtükkidest ja kuulipildujatest maale, mis vaenlase patareid silmapilkselt hävitas. Ühtlasi avati shrapnelli ja automaat püsside tuli aeroplaanide peale, mis ka need varsti minema kihutas. Kogu aja toetasid „Lennuk“ ja „Vambola“ „Lembitu“ merelt, andes vaenlase päälle kiirtuld. Samal ajal läks „Lembitul“ korda ka aurupaati alla lasta ja paarikümne mehega maale saata. Vaenlase aeroplaanide tegevus kitsa jõe peal sundis „Lembitu“ paremat seisukohta valima ja ta hakkas jõelt mere poole liikuma. Manööverdamise juures läks aga laeva rooli kett katki, mille tõttu „Lembit“ pidi end ainult masinate abil kitsast kohast merele tagurdamas. Just selsamal ajal avas üks vaenlase juuretõtanud kahekahurline patareid tule „Lembitu“ päälle. Selle patareid hävitas „Lembitu“ komander P. võõri 120 mm kahuri kolme pauguga ära, nii et meestest, hobustest ja suurtükidest ainult riismed järele jäid. Samaks ajaks tuli „Lennuki“ mootorpaat „Lembitu“ külje alla ja paadis oleva seitse „Lennuki“ mehega seltsisid veel 10 meest „Lembitult“ juure, nii et paadis oli juba 17 meest, kellel ka kaas automaat- ja vintpüssid. Dessantsalk läks mootorpaadiga jõe mööda üles ja peatus Lootsi torni juures, kus

mehed maale läksid ja kohe vaenlase vastu tegutsema hakkasid. Juba varemalt „Lembitu“ aurupaadiga maaleläänud salgal korda sõjasaagina neli buksiir-laeva ja ühe praami täie laskemoona ära võtta. Priisidena saadud buksiir-laevad, kellel suurtükid pääl: olid „Rudolf Kerkovius“, „Paavel“, „Sekunda“ ja „O“. Priisid said kiiresti lahinguvalmis seatud, tarviliik arv mehi päälle pandud ja kohe jõe päälle tagasi saadetud, kus nad hääde tagajärgedega vaenlase seisukohti pommitasid. Iseäranis tegutsesid „Rudolf Kerkovius“ ja „O“. Nad sõitsid Bolderaasse, kus mehed maale läksid ja terve Bolderaa oma alla võtsid. Samal ajal pommitas „Lembit“ vaenlast edasi ja kella 10 ajal tõmmati Bolderaa tuletõrjajate maja päält Saksa lipp maha ja Läti lipp tõsteti üles. Vahetpidamata tungisid vaenlase aeroplaanid pomme alla loopides „Lembitu“ kallale. Igakord löödi nad aga shrapnelli ja kuulipilduja tulega tagasi. Ühtlasi langesid meie kätte ka mõned vangid, muuseas raskesti haavatud rauddivisjoni sakslane. Vaenlane oli rannast ja jõesuu ümbrusest suure hirmus põgenenud, nii et riided, saapad ja söögiriistad maha oli loopinud. Seks ajaks koondas vaenlane rohkem väljapatareisid Bolderaa ümbrusse, kust nad aeroplaanide juhatusel meie laevu pommitasid; pommid langesid aga kõik laevade ja ranna vahele. Sama päeva õhtul said kaks vaenlaselt saadud laeva, nimelt „Sekunda“ ja „Paavel“ ühes mõne kuulipildujaga Läti ohvitseridele üleantud ja umbes kell 8 õhtul saadeti aurik „O“, kellele pärast s. l. „Meeme“ nimeks pandi, kahe „Lembitu“ ohvitseriga ja 10 madrusega Dütinat mööda üles. Kui nad Kura-Aa jõesuuhu olid jõudnud, avati äkki rannalt suurtükivähi, millele „O“ kiirtulega vastas ja tagasi sõitis. Vähe aja pärast pööras „O“ jälle ümber ja asus vaenlasega tulevahetusse, kuna vaenlase aeroplaanid pommid pildudes tema kohal lendas. Õhtul pommitasid meie laevad Bolderaas olevat vaenlase patareid veel paaril korral. Videviku saabudes laskis vaenlane suurel arvul rohelisi ja valgeid rakette üles. Keskööl aga sündis Bolderaa lähedal vaenlase patareid kohal suur plahvatus, mis oli laevadelt selgesti näha. Eesti laevad veetsid siin sooja ja ilmeilusa öö.

Järgmise päeva hommikul, 3. juulil, mil ilm sama kenaks osutus, läks aurulaev „O“ kella 7 paiku ranna ääre vaenlase patareisid pommitama. Päälle Bolderaa pommitamist sõitis „O“ edasi Kura-Aa jõesuuhu, õige ranna lähedale, ja saatis sinna seisma jäädes 7 meest maale. Kella 9 ajal hakati äkisti tema päälle kuulipildujatest ning suurtükkidest laskma; „O“ hakkasid toetama oma tulega „Lennuk“ ja „Lembit“. Kuid et vaenlase tuli oli väga tugev, hakkas „O“ laevade juure tagasi tulema kogu aeg lastes, kuna maale saadetud 7 madrust kõik õnnelikult laeva juure ujusid. Kell 11 avas „Lembit“, „O“ luurajatelt saadud teadete põhjal tule vaenlase patareid pihta, mis hästi tabas, nii et 10 minuti pärast vaenlase patareid kohal rida plahvatusi sündis. Lähemal vaatlusel selgus, et patareid oli meie tulest hävitatud täielikult. Samal ajal oli Merijõudude juhatajal kavatsatud Dütina jõe mööda laevadega ülestungida ja Riia sildu tule alla võttes vaenlase taganemisteid ära lõigata. Kuid kell 11.13 m. saadi Tallinnast kindral Laidonerilt järgmine raadiogramm: „Vaherahu on tehtud; sõjategevuse peab lõppema 3. juulil kell 12; meie merijõud Riia alt Tallinna koondada“. „Lembitu“ komanderi palve päälle lubas Merijõudude juhataja Bolderaad pommitada kuni kell 11.45 m., milline luba laeva meeskonna poolt rõõmuga vastu võeti, ning varsti kostsid tugevad kahurpaugud, mis kestsid lubatud ajani. Ühtlasi saadeti maale spetsialistid, kes ülejäänud kindluse suurtükid ja laskemoona õhku lasksid. Päälle sarnast õnnelikkude operatsiooni („Lembitu“ oli üksainus madrus käevarest kergelt haavatud) tõstis divisjon ankrud kella 1 ajal

päeval ja asus kodupoole teele omi väärtuslisi priise kaasavõttes.

Tagasivaadates Eesti sõjalaevastiku tegevuse pääle Riia lahes, võib uhkusega tunnustada, et hoolimata raskest oludest, kus pea miiniväljade keskel ja vaenlase tugeva kahurväe vastu tuli võidelda, meie lae-

vastik oma ülesande hiilgavalt täitis, jäädes vaenlase kuulidest vigastuseta. Pääle kõige muu näitas see operatsioon selgesti, et Eesti merivägi praegusaja sõjapidamise suhtes küllalt kõrgel astmel ja kindlasti võistelda võib teiste Euroopa riikide laevastikkudega.
A. M.

Toiduainete rekvisitsioonid Lätis.

Sõjavägi võib edukalt tegutseda ainult siis, kui ta korralikult toidetud ja riietatud, küllaldaselt varustatud laskemoonaga, relvadega ja muude võitlusvahenditega ja kui ta jõudu ei nõrgenda haigused ja taudid, s. o. kui tema tegevust ei piira materjaalsete vahendite puudus. Iseenesestki mõistetav, et füüsilise jõu tasakaalustamiseks vajab organism toitu ning soojust, et vaenlase jõu murdmiseks tule abil vajab sõjavägi laskemoona jne. Sellepärast ei tarvitse selle küsimuse juures pikemalt peatuda, kuis siiski tuleb alla kriipsutada, et füüsilise nõrkuse mõjul kahaneb ka sõjaväe moraalne jõud, sest et terve vaim on ainult terves kehas. Erandiks võib olla ainult geenius, kelle vaimline jõud niivõrd arenenud, et tema füüsilise nõrkus ei suuda seda suuremalt halvata.

Seni kui sõjaväed olid väikearvulised, kui tehnika veel arenemise algastmel püsis ja kui sõjapidamises ei olnud niisugust pinevust märgata, kui nüüdisajal, ei olnud toiduga varustamise küsimus nii tõsine, kui nüüd: 1) tulirelvade puudumisel puudus ka laskemoonaga varustamise küsimus, sõdur ei kandnud padruneid, vaid võis rohkem toitu kaasa võtta; 2) sõduri tarvidused olid palju lihtsamad ja vähemad, järelikult oli kergem neid rahuldada; 3) sõduri füüsilise jõud oli suurem — ta võis rohkem toitu kaasa kanda; 4) toidutagavara arvel peab nüüd sõdur kandma laskemoona, kaevurriiste ja muid tehnilisi võitlusvahendeid; 5) sõjavägi rahaldas omad lihtsad tarvidused kohalikkudest allikatest.

Praegusaegsete sõjavägede varustamine on raske ja keeruline ülesanne. Arvurikaste sõjavägede tarvidused on ülisuured. Nad tegutsevad massidena kitsastel maaaladel — isegi kõige rikkamad maakohad ei suuda neid omist kohalikest tagavaradest toita.

Tekib küsimus, missugune varustamissüsteem oleks nüüdisajal kõige otstarbekohasem.

Kõige lihtsam oleks sõjaväe tarvidusi kohalikest tagavaradest rahuldada, kuid neid ei jatku. Järelikult tuleb luua tegutseva sõjaväe ja siseriigi vahel kindel ja katkestamatu side. Sellepärast nõuavad praegusaegsed sõjatingimused laialist kohalikkude vahendite ära kasutamist ja selle energilist juurdevedu siseriigist, mis kohalikud tagavarad ei suuda anda. Peale selle tuleb luua terve rida liikuvaid tagavarasid, sest et kohalikkude vahendite kogumine ja tagavarade juurdevedamine siseriigist nõuab teatud määralt aega, kuna sõjaväe tarvidused peavad olema ajaviitmata

rahuldatud. Peale selle võib juhtuda, et kohalikke vahendeid ja juurdevedu pole võimalik kasutada, nagu näiteks: vägede koondamisaeg lahingu eel, lahingupäeval jne. Sarnastel juhtumistel võib sõjavägi omi tarvidusi ainult liikuvatest tagavaradest rahuldada. Järelikult võib nüüdisaja varustamissüsteemi järgmiselt formuleerida:

1. Esmalt tulevad ära kasutada kohalikud vahendid, võttes seda, mis käepärast, sest kohalikkude vahendite kasutamine on hõlpsam ja nõuab vähem aega, kui juurdevedu.

2. Kuid kohalikke tagavarasid ei jatku, sellepärast on vaja organiseerida korrapärane juurdevedu.

3. Sõjaväel peavad kaasas olema liikuvad tagavarad, mis kindlustavad toitlustamist neil juhtumistel, kui kohalikud tagavarad ja juurdevedu seda teha ei suuda.

Kõige hõlpsam on kohalikke vahendeid kasutada rekvisitsiooni teel. Rekvisitsioon on niisugune varustuse soetamise viis, misjuures elanikud on kohustatud oma tagavarad sõjaväele ära andma — kas maksu eest või ilma. Rekvisitsioon leiab viimasel ajal laialist tarvitamist kõigis sõjavägedes, olugi et ta on elanikkudele üheks rängaks naturaalkohustuste koormaks.

Eeltoodud põhjustel tuleb vastavate seaduste andmisel väga ettevaatlikult talitada; ühelt poolt peab seadus võimaldama kõige laialisemat kohalikkude tagavarade ära kasutamist, kuna ta teisest küljest peab rahva peale pandavaid kohustusi piütdma kergendada. Et meil veel omapärane rekvisitsioonide seadus puudub ja vastavad seadused ajast jäänud, siis on huvitav jälgida, kuidas see küsimus teistes riikides lahendatud.

Alljärgnevatel ridades käsitan toiduainete rekvisitsioonide kohta käivaid korraldusi Lätis. Et Läti on meie liitlane, siis loodan, et küsimus seda huvitavam.

Läti sõjaministeeriumi poolt anti juba 1. IX. 1923 a. välja instruksioon, mis käsitab toiduainete, hobusemoona ja tapaloomade rekviireerimiskorda sõjaajal. Instruksioon jaguneb kolme ossa ja nimelt:

1. Rekvisitsiooni väljakuulutamise kord ja üldmäärused.

2. Maakondade ja linnade rekvisitsioonkomisjonid ja nende tegevus.

3. Erakorralised rekvisitsioonid sõjategevuse piirkonnas.

(Järgneb).

Kr—m.

Lehekülgi noore kahurmehe päevikust.

Lähteks sellele küllalt mitmekesisele ja omapärasele liikumisele, mis käesoleva aasta varakevadel ühes tuhandete teistega minugi kaitseteenistusse talutas, arvan seda sügisilmelist talvapäeva, mil leidsin enda sihitust hulkumisest väsinuna valge kuulutuslehe eest, mis lõdises ühel liikumisrohkel tänavanurgal kliistri ja vihma leotusest märjana. See oli kutse kaitsevähke. Teadsin sedamaid, et see on mulle nagu paljuile muilegi ja lugessin ta läbi ainsa söömuga. See kateoori-

likkus, mis kõneles selle kuulutuslehe igast reast, kohustas mind kindlalt meele jätma kuupäeva, mil pidin olema komisjoni ees. Aga see päev oli veel paljude nädalate ja isegi pühade taga.

Kuid tuli see päev siiski, nagu tuleb iga päev, mis veel tulnud ei ole. Linnlasena kuulusin viimaste hulka etteminejaist ja sellepärast võisin jälgida umbes nädala päevad omi kaassaatuslasi, rinnakaid ja rõõmukaid maapoisse, kes tulid hulgana igapäev linna.

Soodsam kui kusagil mujal oli neid jälgida Tartu jaamas öiste rongide ajal, mil neid valgus igapäev hulgana koju tagasi. Sõidueelse jaamaelu helevuses olid need naisid lõpmata toredad, paratamatad, „liisupoisi“; tipsud olid oma kõrge kohuse täitnud — endisest maanoore väiksest tagasihoidlikkusest polnud enam raasugi järel. Mehed olid täis „sõjakust“, pälvisid kogu publiku huvi. Rõkkav-värvilised paberroosid, mis juba kodust kaasa võetud, olid ju kõigil lähedaks soputatud ja mütsiääre kinnitatud. „Elagu traditsioonid“, mõtlesin alati sarnasid poisse endamisi silmiskledes.

Päevast, mil poetusin Tartu noorimehi juba täis kiilunud rahvaväe ülema ruumisse, jäi meele nii mõnigi kuju: oli sääal nukra ärevusega vallariietuvaid, pilku varjavad ja pää käele toetanuid, kui ka rõmukat, kõikjale keerlevat ja üksteise võidu nalja heitvat sellirahvast. Kuid siiski, usun, olid neist meestest need päris õiged liisupoisi traditsioonid siiski paljude kaugemal kui varemalt tänavliikumises tähele pandud säravate paberroosidega poistest. Muide oli see päev aga kõigiti olnu ja eeloleva rajajaamaks. Tundus tõesti piiripunktina: siinpool ust korraldusi ja informatsiooni jagamas veel politsei, säälpool aga viimseid sõjaväelased. Astumine üle neid ruume eraldava läve — oli astumine üle eru ja teenistuse raja.

Arsti sõjaväeliselt kindel otsus: kõlbulik! oli otsegu magus kõdi minu, kui poolpõdura enesetundele. Võeti vastu ja ulatati väike roheline paber, mis kinnitas fakti, et olen lastud puhkusele! Ühtlasi kohustas see väike roheline paber oma kategoorilise tooniga mind jälle ühe kuupäeva mällu graveerima. See oli 5. aprill, päev, mil pidin ilmuma oma uue elu keerdu. Nädalaid oli sellegi päeva ees veel küllalt, aga pühi enam mitte.

See oli palmipuude püha ja üks esimesi heledaid kevadhommikuid, mil une viimase vabadusöö järel-dusel raskeist silmist välja küünitasin ja, hirmul hiljumise pärast, kõrmeil sammel hakkasin kogunemispaika, Tartu Puistee tänava kasarmute platsile rutama. Päev meelitas, hele soojus veetles teisale, ja seda toredam oli mul, pea alati ainult südame kutsumisi kuulal, minna kindla ja külma käsu rada.

Avaral kasarmute lagedal kirjendas ja lainetas rohke rahvahulk otsegu arutu laat. Pühapäev — saatjail priius. Pea igat ilmunut olid ümbritsemas nukrad emad kostikottidega ja tujukiltlased isad rõmupude-litega. Mul polnud ei ühte ega teist.

Üldise jutusumina sekka löikusid ohvitseride võimsad hõiked: koguti ilmunuid osadesse. Jah! jah! kostusid vastused kaugel ja ligidalt. Selle hõiklemise ja kohale rüsimise kestes panin tähele hulga tujustunud taate, vanu kroonuonusid, kes nähtava häämelega seletasid o m i kogemusi ja elamusi o m a l teenistusajal. Vestetu paistel osutus meie teenistus naljaasjaks, sarnaseks „saksaasjaks“ ja lõbuks, mille raskeks nimetaja midagi ei tea selle maailma asjust ja oludest. Ja selles polnud vanadele kroonuonudele vastuvaidlejat.

Peagi oli mul selge: oled kahurmees, oled määratud väeossa, millel käsitada toredaimad ja võimsaimad relvad! Aga aega selle üle mõtleamiseks oli liiga vähe. Meid rivistati, nii hästi-kurjasti, kui see võimalik oli ja viidi ruumi. Saime voodid, kotid, mis ruttu põhku täis! ja pesu. Siis esimene kõhutäis kroonu suppi, ning ruttu jälle toimingute järjekorras edasi. Pääd nudiks! Nii mõnelgi mehel olid „esimeseks ohvriks isamaa altarile“ omad kausa hoitud ja kasvatatud loki-parmad. Kui pääd kõigil nudistatud, siis sauna, säält varustusele! Ja õhtuks polnud enam linna ega maapoisse, triiksärgi ega kamponi mehi. Olid vaid sõdurid, ühetaoliselt pääläest jalatallani.

Küll võisid neid kõrgest east hallid seinad, mis meid, noori kahurmehi juba kõigest muust, kõigest olunust ja endisest eraldasid, vaikselt endamisi imetleda

seda taseast, mis täitis kogu ruume meie esimesel ühiselu õhtul. Ei mingit helevust, ei koosolevale inimhulgale vastavat jutukõmaga, kuis siis veel midagi selle elu tavalist, mis selle doones alati valitsema hakkab, sees olles. Igamees oli omaette. Pilluti ainult ümber ringi, silmitseti vargsi üksteist ja mõeldi ehk endamisi kodu päalegi. Tagasihoidlik ja helevusetu oli jutt, mis tärkas vahest siin-sääal, kas mõnede voodiveerel koos istuvate, või laua juure pingile reastunud hulgas. Harva tähendas mõni rutem kodunenu, et „muidu tore elamine küll, aga see on hull, et just nüüd ära tiriti — vastu pühi ja kõige ilusamat aega“, mille päale mõni jälle lausus, et „seda n'd küll, aga õppus ikka palju hõlpsam ilusa ilmaga, kui sügisel või talvel“. Oigus mõlemil.

Kõigil nagisesid ja kriuksusid jalas tuliueed, tugevad säärikud — kuidas sa säärasega astud või oled, kui jalg harjunud pole! Siis see munder, rihmaga keha ümber pingutatud, need nudikspöetud pääd ja ... kõik nii kangesti uus ja veider, kõik nii lõpmatu võoras.

Kuid päris ime, kui tüürikeseks jatkus seda võorastust. Varsti oli kogu uus elu suurele enamusele juba täitsa omastunud, kogu olukord ja teenistuskohused nii harilikeks ja enesestmõistetavaks saanud, et selles ei leidunud mingit erakordset ega võorastust äratavat. Ja sõduri lihtsa vormigagi oldi peagi niivõrd harjunud, et igal äkki silmapiirile ilmunud, ükskõik kui moodsalt ja riietuses midagi imetaolist, peaaegu pentsikult.

Kuis see kõik nii ruttu tuli? Tuli märkamata, täita iseenesest. Juba teise ühiselu päeva õhtul, mil mõningad tunnid jalgrivi juba seljataga, oli jutt märksa elavam. Endamisi ja omaette nurgas norglejaid enam peaaegu ei olnudki, kõik olid endale juba sõbradki leidnud — rivi või voodinaabrid igalpool koos, juttukõnet küllalt, ehkki veel natuke tasast ja arga. Siiski ei sobinud sõbrused mitte ainult juhusliku naabruse tõttu. Meie komandos leidus suur protsent kõrgema haridusega poisse — kuni ülikooli lõpetanuteni. Ja see asjaolu põhjustas ligemate suhete sobitamise juba arenemisele ja huvidele vastavalt, milleks sõpruskondi liitus üle mitme voodi ja üle rühma vahedegi.

Peagi said üldiselt teatavaks ka meie naljamehed. Nende hulgas oli esikohal üks mõõdu-komandosse määratud tüsedakoguline üliõpilane ja vabadussõjalane, kelle teravmeelsuste lätted tunduvad kuivamatutena. Juba teisel kooselu õhtul sai teda natuke naerda, kui ta enne magama minekut voodis püsti tõusis ja õhtupalve asemel väikse riviharjutuse sooritas. Üldisele naerulaginale, mille esile kutsus selle toimingu koomilisus, vastas „lülivana“ (nii teda kutsutakse) elutarga tõsidusega, et „naerge päale, naerge aga päale! Aga kes püüab — saab edasi“.

Samale „lülivanale“ jääb meie k-dos ka laulu algatamise au. Iga päevaga said silmapilgud, mil ta võimas bariton vabadel tundidel üle üldise taseastuse kostis, sagedamaiks. Peagi leidis ta omale hulga tugetsid ja aina jõulisemalt ning tihemini täitsid lauluhelid meie ruumi, kajasid ilusamail ilmul juba meie asula avaral lagedalgi. Esimesteks üldisteks rivilauludeks said meil tuntud üliõpilaslaulud. „Ennem veel kui kustub eha“ ja „Kui kallist kodust läksin“ — viimane muidugi sellel „küll on hull“ viisil.

Ja pillimehigi leidus. Kes oleks võinud uskuda, et just see ilmatu pikk ja igavesti tüdimustuska omas ilmes kandev maapoiss, kelle nimi juba esimestel rivitundidel kõigile tuttavaks hõigatud, omas kastis muu tarviliku hulgas ka viiuli hoiab. Kuid sääal ta temal oli. Ühel ilusal õhtul tõi muudkui selle säält välja, tõmbas vaigse tagasihoidlikkusega korra üle keelte ja pööras siis ümberseisjate poole: „kas tahab keegi proovida“. Leidus nii mõnigi, kes tahtis proovida. Ja et hääled kord juba helisemas olid, siis sigis viiulile muudkui seltsilisi — tulid gitarrid, mandoliinid. ... Ja järjest

sagedamini helises avar ühisruum, ilusamail õhtuil õugi, heledaist muusikahelidest, mis kord vaikselt ja nukralt kajades kõik kuulajad pani sõnatult häältesse süvenema, vahest jälle vallatult, perult kilgeldes kõige passiivsemadki oma keerdu kiskus, pannes paljude sõrmed ja rusikad trummeldama, tehes löökpillideks pingilauad, seinapalgid ja aknaruudud.

Näis olevat ilmne, et need omaettesed viivud, veedetud laulu ja mängu helides, olid ühed tähtsaimad tegurid meie komando liitmisel üheks väeosaks, ain-

saks üksuseks. Isikud sulasid pikkamisi, üldsus, mille ilme peegeldas küllaldast arenemiskõrgust ja noorus-punalist elujõudu.. Sulasid pikka ülduseks needki, kelle silmis esiti näisid viirastuvat rivitunnid piina-pärlitena ja sõjaväeline distsipliin miskina, mis kiuseradikete väljamõeldud. Ja see siiski kirev ning siiski nii üheväriline üldus sai mahedaks vaadata iga silmale.

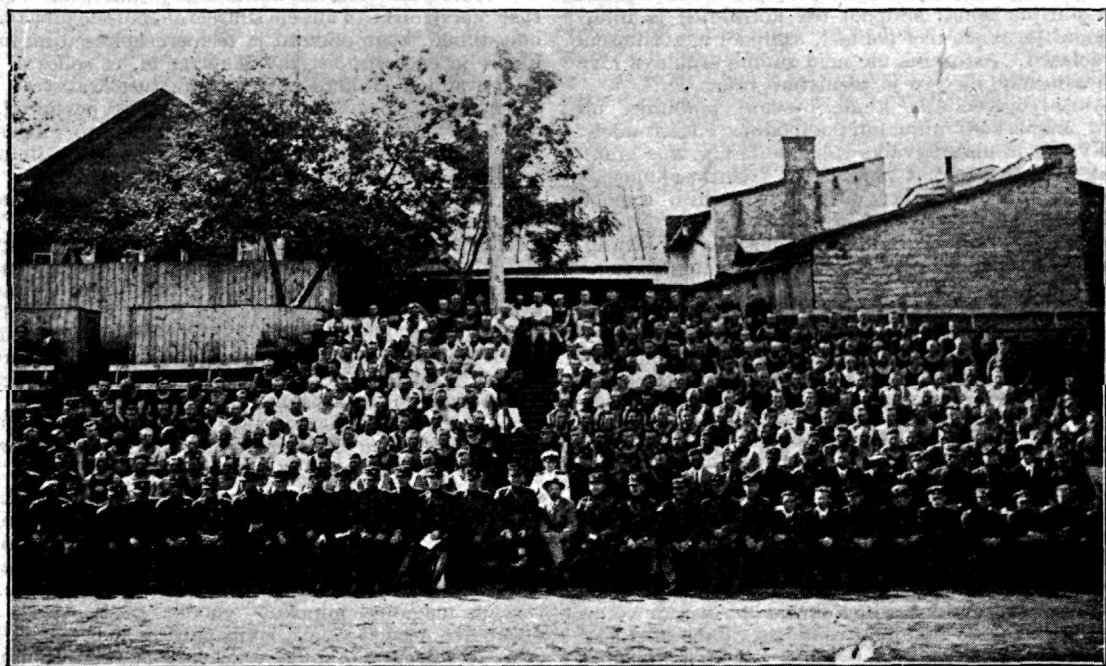
Oli alanud meie ühise pere ühine elu.

(Järgneb).

Mart Raud.

Sport kaitseväes*).

Üleriiklised sõjaväe spordivõistlused 17.—21. VIII. s. a.

Korraldajate ja võistlejate üldgrupp S. S. „Kalevi“ aias.

Üleriiklised kaitseväe spordivõistlused.

Esimesed kaks päeva.

Esmaspäeval, 17. aug. s. a. algasid üleriiklised kaitseväe esivõistlused: kergejõustikus, ujumises, sõjaväe mitmevõistluses, espadronide ja tääkidega, jalgpallis ja murutõnises, mis üldse nädal aega kestavad. Tänavused kaitseväe esivõistlused kujunevad erakordselt pinevaks nii massilise osavõtu kui tagajärgede poolest.

Kehaline kasvatus on viimastel aastatel kaitseväs suuri edusamme teinud. Ta ajab omad juured ikka sügavamale ja sügavamale. Tema tähtsusest kui riigikaitse, kõlblisest ja tervislisest tegurist on

aru saadud. Tema päale pannakse kaitsevälase ettevalmistusel suurt rõhku. On ju kehaline kasvatus aluseks sõjariistadega ümber käimisel.

Käesolevad esivõistlused peavad ergutajaks ja õhutajaks olema edaspidises töös kehalise kasvatus alal. Ühtlasi peegeldub tulemustes meie kaitseväe füüsiline ettevalmistus. Need tulemused on tuleviku kaitseväe kehalise kasvatus juhtimisel ja kontrollimisel väga tähtsaks materjaaliks.

Täna astusid ausaks võistluseks E. S. S. „Kalevi“ väljal pool tuhat kaitseväe tugevamat poega kokku. Seega täiesti soliidne kogu mehi, mida tihti võistlusrajal näha ei saa.

* Praegusel spordivõistluste hooajal on toimetusse kuhjunud suur hulk täpseid spordivõistluste kirjeldusi paljulist väeosadest, garnisonest jne. Täiesti võimata on neid avaldada tervena — sarnasel korral ei jääks „Sõduris“ üldse muuks ruumi. Toome ainult esimesed saavutused, kui teiste, kolmandate j. n. e. kohtade omajate saavutused ei ulata üle hariliku tasapinna, ja loodame, et ulatuslikuma ülevaate spordist kaitseväs saame anda liginevate kaitseväe üleriikl. võistluste puhul.

Toimetus.

Võistlused avas Tallinna garnisoni ülem kindral Unt. Toonitas nende võistluste tähtsust kaitseväe elus ja soovis nii võistlejatele kui korraldajatele kõige paremat õnne ja edu nende töös.

Kehaliskasvatuse juhataja kolonel-leitn. Maser pidas lühikese selgitava kõne kehalise kasvatuse ja võistluste tähtsuse kohta. Toonitas, et peame kiiresti levitama kehakultuuri, sest vastasel korral degenererume.

Tagajärjed esimese kahe päeva kohta, kuna teiste päevade kohta järgmises numbris ilmub:

200 m. jooks, A kl.

1) veltv. R. Keskküll (Pion. pat.), 23,8 sek.; 2) veltv. K. Kukk (I. jalgv. rüg.), 24,6 sek.; 3) kad. V. Paide (Sv. üh. õp.), 24,8 sek.; 4) veltv. S. Efremov (Pion. pat.), 24,9 sek.; 5) n.-leitn. Rosenthal I. jalgv. rüg.), 25,0 sek.; 6) v. a. o. P. Laos (II soomusr. rüg.), 25,0 sek.

Kuulitõuge tugevama käega, A. kl.

1. rm. J. Suuk (Side pat.), 11,78 m.; 2 van. kirj. V. Kärt (Järva mk. rhv. ül.), 11,68 m.; 3) rms. A. Lehtmets (Auto-tank. d.), 11,33 m.; 4) v. a. o. V. Miller (Sv. üh. õp.), 11,22 m.; 5) n. a. o. P. Stamm (Lennuv. rüg.), 11,07 m.; 6) v. a. o. P. Laos (2. soomusr. rüg.), 10,86 m.

Kõrgushüpe hoota, A kl.

1) kpr. A. Kask (Ranna bat. nr. 6), 1,30 m.; 2) kapr. R. Kuiva (I d. srkt. II gr.), 1,28 m.; 3) n.-leitn. A. Johanson (2. soom. rüg.), 1,25 m.; 4) sv. ametn. R. Truubok (Sõjamin.), 1,25 m.; 5) v. a. n. O. Juurikas (Sv. haigemaja), 1,25 m.; 6) n. a. n. J. Schvalbe (6. jalgv. rüg.), 1,25 m.

400 m. jooks, A kl.

1) veltv. R. Keskküll (Pion. pat.), 54,5 sek.; 2) n.-leitn. Rosenthal (I. jalgv. rüg.), 57,1 sek.; 3) v. a. o. M. Uudelt (Sv. üh. õp.), 57,4 sek.; 4) kad. K. Hanson (Sv. üh. õp.); 5) kad. Madisson (Sv. üh. õp.); 6) veltv. K. Kukk (I. jalgv. rüg.).

Kaugushüpe hooga, B kl.

1) Kad. K. Neubauer (Sv. üh. õp.), 5,94 m.; 2) kpr. L. Hiob (II soomusr. rüg.), 5,83 m.; 3) n. a. o. O. Henrikson (merivägi), 5,73 m.; 5) kad. Stamm (Sv. üh. õp.), 5,66 m.; 5) asp. A. Kongas (Sv. üh. õp.), 5,61 m.; 6) kpr. R. Kuiva (I. div. suur. vägi), 5,50 m.

Kuulitõuge tug. käega, B kl. (raske kuul).

1) Kpr. R. Kuiva (I. div. suur. vägi), 11,08 m.; 2) kpr. A. Kasemets (6. jalgv. rüg.), 10,78 m.; 3) noor A. Laas (2. jalgv. rüg.), 10,78 m.; 4) rms. K. Treifeldt (2. soomusr. rüg.), 10,25 m.; 5) noor M. Veberkreutsmann (Harjumk. rhv. ül.), 10,18 m.; 6) rms. F. Andermann (Ranna bat. nr. 6), 10,05 m.

5000 m. jooks, A kl.

1) Kad. V. Jaanus (Sv. üh. õp.), 16 min. 53,1 sek. (uus kaitsev. rek.); 2) rms. A. Strunt (5. jalgv. rüg.): 17 min. 1,5 sek.; 3) kpr. M. Kudrashov (I. soomusr. rüg.), 17 m. 10,2 sek.; 4) n. a. o. A. Koidu (II div. suur. vägi); 5) n. a. o. E. Hagijas (Sv. üh. õp.); 6) rms. H. Villo (Side pat.) A. V.

1. diviisi väeosade vahelised kergejõustiku võistlused

korraldati Narvas, Rahvaväljal 8. ja 9. augustil s. a. Osavõtt võistlustest oli elav, võistlesid 157 kv., neist 1. jalgväe rügemendist 56, Diviisi suurtükiväest 21, 5. jalgväe rügemendist 33, Soomusrongide rügem. 28, Diviisi staap 1, Õpekompani 12, 1. Tankide kompani 6. Võistluste tulemused on järgmised (aval-dame ainult 1-sed kohad. Toim.):

100 meetri jooks.

Osavõtjaid A klassis — 10, B klassis — 22.

A klass.

1) Veltveebel Kukk, I. jalgv. rüg. — aeg 12,2 sek.

B klass.

1) Kapral Kuiva, div. suur. tv. — aeg 12,6 sek.

200 mtr. jooks. Osavõtjaid — 19 kv.

1) Noor.-leitn. Rosenthal, I. rüg. — aeg 26,6 sek.

400 mtr. jooks. Osavõtjaid — 15 kv.

1) N.-leitn. Rosenthal, I. rüg. — aeg 58,4 sek.

1500 mtr. jooks.

Osavõtjaid A klassis — 8, B klassis — 21.

A klass.

1) Kapral Kudrashov, Soomusr. rügem. — aeg 4 min. 25,8 sek.

B klass.

1) Rms. Klee, 5. rüg. — aeg 4 min. 32,2 sek.

5000 mtr. jooks.

Osavõtjaid A klassis — 9, B klassis — 20.

A klass.

1) Kapral Kudrashov, Soomusr. rüg. — aeg 17 min. 15,2 sek.

B klass.

1) Noor. Veisbach, 5. rüg. — aeg 16 min. 52,3 sek.

110 mtr. tõkked. Osavõtjaid — 8 kv.

1) Kapral Kuiva, Suurtv. — aeg 20,9 sek.

Rännak 10 klm. peale. Osavõtjaid — 10 kv.

1) Noor Saara, I. jalgv. rüg. — aeg 58 min.

Kuul.

Osavõtjaid A klassis — 6, B klassis — 10.

A klass.

1) Rms. Kaiste, I. jalgv. rüg. — 10,10 mtr.

B klass.

1) Kapr. Kuiva Suurtv. — 11,45 mtr.

Ketas. Osavõtjaid — 12.

1) Kapr. Kuiva, Suurtv. — 34 mtr. 25 cm.

Oda. Osavõtjaid — 8.

1) N.-leitn. Sshernitsky, Suurtv. — 44 mtr. 24 cm.

Kaugus hoota. Osavõtjaid — 12.

1) N.-leitn. Randmer, Suurtv. — 2 mtr. 85 cm.

Kõrgus hoota. Osavõtjaid — 10.

1) Kapr. Kuiva, Suurtv. — 1 mtr. 35 cm.

Kolmikhüpe hoota. Osavõtjaid — 15.

1) N.-leitn. Randmer, Suurtv. — 8 mtr. 21 cm.

Kaugus hooga.

Osavõtjaid A klassis — 7, B klassis — 13.

A klass.

1) V. a. o. Leies, 5. rügement — 5 mtr. 85 cm.

B klass.

1) Kapral Pokats I. rüg. — 5 mtr. 63 cm.

Kolmikhüpe kooga. Osavõtjaid — 11.

1) N.-leitn. Rosenthal, I. rüg. — 11 mtr. 89 cm.

Kõrgus hooga. Osavõtjaid — 12.

1) Kapral Kuiva, Suurtv. — 1 mtr. 55 cm.

Teivashüpe. Osavõtjaid — 8.

1) V. a. o. Leies, 5. rügem. — 2 mtr. 75 cm.

Granaadiviske. Osavõtjaid — 21.

1) Rms. Kaiste, 1. rügement — 66 mtr.

Sõjaväe seitsmევõistlus. Osavõtjaid — 7.

1) Noor Kuuskmann, 5. jalgv. rüg. — 18 punkti.

Ujumine 50 mtr. Osavõtjaid — 32.

1) Rms. Mikker, Suurtv. — aeg 43,2 sek.

Ujumine 100 mtr. Osavõtjaid — 16.

1) Noor Uustalu, 5. rüg. — aeg 1 m. 43,5 sek.

Ujumine 200 mtr. Osavõtjaid — 13.

1) N. a. o. Mikk, Suurtv. — 3 m. 55,1 sek

Ujumine 50 mtr. rakmetes. Osavõtjaid — 8.

1) Rms. Toor, 1. rügem. — 1 m. 34,5 sek.

Teatejooksud 5×400 ja 800+400+200 — Soomusrongide rügement.

- Punkte omandasid:
- 1) 1. jalgv. rügement 83.
  - 2) Diviisi Suurt. vägi 63.
  - 3) 5. jalgv. rügement 55.
  - 4) Soomusrong rüg. 20.
  - 5) Diviisi staap 8.
  - 6) Õpekompani 4.
  - 7) 1. Tankide kompani 3.

2-se diviisi spordivõistlused

peeti Tartus märgatava helevuse ja edu tähe all. Kergetõustiku võistlused algasid 7. skp. vihmast loiklisel Tallinna tänava spordiväljal. Ruumi puudusel peame piirduma ainult paremate tagajärgede loetlusega, mis, kui arvestada veel halva ilmaga, loota lasevad, et 2-ne diviis rea tüsedaid jõude võib saata üldvõistlustele.

Paremad tehnilised tagajärjed kergetõustikus olid järgmised:

100 m. jooks — A klassis esimene v. allohv. Laos ajaga 12,2 sek.; B. klassis n. allohv. Koidu — 12,4 sek.

Kuulis küünisid tervelt kolm meest üle endise diviisi rekordi raja. Esimeseks ja sellega uueks rekordi meheks tuli autotankide kompani rm. Lehtmets tagajärjega 12,10 mt.

Raskusheite võitis Suurtükiväe veltv. Illak 12,61 mtr.

Kettaheites tuli esimeseks v. allohv. Ratnik tagajärjega 34,35, kustutades sellega v. a. o. Laose nimelt endise 34,10 mt. diviisi rekordi.

Hooga kaugshüppes A klassis esimene n.-leitnant Johanson (II soomusrongide rügement), kes saavutab 5,84 mt., mis jällegi uus diviisi rekord. B. klassis esimene kapral Hiob — 5,69 mt.

110 mt. tõkkejooksu võidab v. allohv. Laos ajaga 19,6 sek.

1500 meetri jooksus tuleb A klassis esimeseks n.-leitnant Johanson ajaga 4 m. 55,1 s. B. klassis saavutab kapral Viiron (II jv. rüg.) veelgi parema aja — 4 m. 49,7 sk.

200 m. jooksu võidab v. allohv. Laos ajaga 25,2 sk., mis uueks diviisi rekordiks.

5000 m. jooksus saavutab A klassis esimese koha n. allohv. Laur ajaga 19 m. 3 sk. B. klassis esimene mees suurtükiväelane n. allohv. Koidu katab aga selle maa 17 m. 58,6 sekundiga.

Kolmikhüppe võidab n.-leitnant Lossmann 11 m. 92,2 sm. II v. allohv. Laos 11 m. 55 sm. B. klassis esimene rm. Michelson 11 m. 10 sm.

Teivashüppes kaks võistlejat. A. kl. n. allohv. Pent, 2,70 mt. B. klassi mees Michelson pigistab aga 3 täis ja saavutab sellega diviisi rekordi oma nimele.

Kõrgshüppes tuleb esimeseks veltv. Illak, kes v. a. ohv. Ratniku nimel püsiva diviisi rekordi 1,51 mt. tõstab 1,60 pääle.

Odas saavutab rm. Lehtmets 48,38 — mis diviisi rekord.

Teatejooksu 4×100 mt. võidab 2. soomusrongide rügement püstitades uue rekordi — 51 sek.

Granaadi viskes esimene v. allohv. Laos, tagajärg 66,68 mt.

Vieevõistluse võidab samuti v. allohv. Laos 12 punktiga.

50 mtr. ujumises vabalt tuleb esimeseks v. allohv. Meos ajaga 40,9 sk.; samuti ka 100 mt. vabas ujumises ajaga 2 m. 3 s.

50 mt. ujumises rakmetes jõuab esimesena finishi noors. Sild, kellelt see raske nummer aega võtab 1 m. 25,8 sek.

Jalgpallis tuli meitsriks soomusronglaste meeskond. —a—

Spordivõistlused merijõududes.

Meriväes on võimalik sporti ajada ainult kas kesksuvel ehk kesktalvel. Teisel ajal, kui laevad Tallinna reidil seisavad ja suured õppused käimas, on mereväelased nii palju kinni, et nemad 3 päeva tagant, neljandamal pääle kella 18-ne maale pääsevad.

Tähendab, saab maale minna mõneks tunniks igapäev ainult ¼ meeskonda! Ja kes siis läheb sporti tegema, kui tema kolm päeva laevas viibinud ja ka vähe jalutada tahab? Ainult kesktalvel, kui laevad sadamas silla ääres seisavad ja vahid vähendatud on, on võimalik kunni ½ meeskonda maale lasta — missugusel juhtumisel lähevad juba paljud sporti tegema — peaaajalikult muidugi raskejõustikus, mis tõttu ka merivägi sellel alal kaunis soliidisel kohal. Samuti on rohkem võimalust sportimiseks kesksuvel, kui laevad vaikes kinnises Kassari lahes seisavad, kus ka võimalik on mehi suuremal arvul maale lasta.

Tänavu suvel seisis meie laevastik ligi kuu aega Kassaris ja sportimiseks oli võimalust. Võistlustest oli korraldatud järgmised:

Laupäeval 18. juulil.**I. 100 meetri jooks.**

1) Noor.-allohv. Augul Voldemar — 12,2 sek.

II. 400 meetri jooks.

1) Mer. n.-leitn. Neumann Felix — 1 m. 02,4 sek.

III. 3000 meetri jooks.

1) Noor.-allohv. Roobam Eduard — 11 m. 12,7 sek.

IV. Kuulitõuge (kerge kuul).

1) Mer. n.-leitn. Neumann Felix — 12,53 met.

V. Kettaheide.

1) Mer. noor.-leitn. Neumann Felix — 30,57 m.

VI. Odaviske.

1) Noor.-allohvitser Mespak — 41,57 m.

VII. Kõrgshüpe.

1) Mer. noor.-leitn. Baum Georg — 1,515 m.

VIII. Kaugshüpe.

1) Mer. noor.-leitn. Neumann Felix — 5,51 m.

IX. Teivashüpe.

1) Noor.-allohvitser Saarva Axel — 2,40 m.

Kohtunikeks olid kapten-major Martson, Mer. noor.-leitn. Linneberg II, mer. noor.-leitn. Treumund ja mer. noor.-leitn. Prees.

Teisipäeval 21-sel juulil s. a.

Jalgpallivõistlus s/l „Lembitu“ ja m/r. „Vambola“ meeskondade vahel. Võitis m/r. „Vambola“ 9:1 (5:0).

Vahekohtunik oli mer. noor.-leitn. Prees.

Laupäeval 25-dal juulil.**I. 100 mtr. jooks. Lõpuvõistl.:**

- 1) Noor.-allohv. Arnemann Arnold — 12,3 sek.
- 2) „ Augul Voldemar — 12,3 „

II. Kaugushüpe:

- 1) Noor.-allohv. Hendrikson Oskar — 5,655 m.

III. Kuulitõuge (normaal kuul)

- 1) Noor.-allohv. Arnemann Arnold — 10,285 m.
- 2) Mer. noor.-leitn. Neumann Felix — 10,285 m.

IV. Kõrgushüpe.

- 1) Mer. kadett Bloom Bruno — 1,50 (1,515) m.
- 2) Mer. n.-leitn. Baum Georg — 1,50 m.

V. 800 meetri jooks.

- 1) Noor.-allohv. Roobam Eduard — 2 m. 28,6 sek.

VI. Kolmikhüpe.

- 1) Mer. kadett Bloom Bruno — 11,42 m.

VII. Kettaheide.

- 1) I. j. madrus Priks Paul — 29,25 m.

VIII. Teivashüpe.

- 1) Noor.-allohv. Arnemann Arnold — 2,80 m.

IX. 1500 meetri jooks.

- 1) Noor.-allohv. Roobam Eduard — 5 m. 07,7 sek.

Kohtunikud: kapten-major Martson, mer. noor.-leitn. Linneberg II, mer. noor.-leitnant Treumund.

Kesknädalal 29. juulil — ujumine.**I. 50 meetr. vabalt.**

- 1) Noor.-allohv. Arnemann Arnold — 39,8 sek.

II. 100 mtr. vabalt.

- 1) Noor.-allohv. Arnemann Arnold — 1 m. 41,2 sek.

III. 500 meetrit vabalt.

- 1) Noor.-allohv. Koppa Rudolf — 10 m. 58,9 sek.

IV. 1000 meetr. vabalt.

- 1) Noor.-allohv. Koppa Rudolf — 22 m. 04,3 sek.
- Kohtunikud — kapten-major Martson, mer. noor.-leitn. Treumund ja mer. noor.-leitnant Käpp.

Reedel 31-sel juulil — hoota kaugus.

- 1) N.-allohv. Hendrikson Oskar — 1,63 m. (2,67)
- 2) Mer. noor.-leitn. Neumann Felix — 2,56 m.
- 3) Noor.-allohv. Arnemann Arnold — 2,55 m.

II. Hoota kolmik.

- 1) Noor.-allohv. Hendrikson Oskar — 7,95 m.
- 2) „ „ Arnemann Arnold — 7,57 m.
- 3) Mer. noor.-leitn. Neumann Felix — 7,55 m.

III. Hoota kõrgus.

- 1) Noor.-allohv. Arnemann Arnold — 1,24 m.
- 2) Mer. kadett Bloom Bruno — 1,20 m.

Kohtunikudeks olid m. n.-leitn. Treumund ja m. n.-leitn. Prees.

Sõjaväelised teated välisriikidest.

Poola.

Poola sõjaväe lendurite hiilgav lend läbi Prantsusmaa, Hispaania, Portugaalia, Itaalia, Austria ja Tšheho-Slovakkia eesotsas lennuväe ülema kindral Zagorskiga.

Juulikuu algusel sõitsid 19 poola lendurit raudteega Pariisi, et seal pikemat õhureisi alustada. Pariisi-t lennati Hispaaniasse, Portugaaliasse, Itaaliasse, Austriasse ja Tšheho-Slovakkiasse. Kõige suurema ringi tegi lennuväe ülem kindral Zagorski, kes isiklikult oma aparati juhtis. Tema oli ainuke lenduritest, kes oma lennukil Madriidis käis. Teised lendurid olid atmosfääriliste tingimiste tõttu sunnitud Madriidi lennust loobuma. Terve eskadrill tegi keskmiselt 5000 kilomeetrilise teekonna ilma, et mingisugust õnnetust oleks juhtunud. Ainult kapten Szczekowski aparadile juhtus väike vigastus, mille Udine's (Itaalias) ära parandas. Lendurid jõudsid teekonnalt Varssavi tagasi 30. juulil, kus neid valitsusliikmete, seltskonnategelaste, välissõjaväeliste esitajate ja publiku poolt tormiliste kiiduvaldustega vastu võeti.

See Poola sõjaväe lendurite ringlend näitab, et Poola sõjaväe lennuasjandus juba kaunis kõrgel järjel seisab, mille poolest ta mõnegi vanema Lääne-Euroopa riigiga võistelda suudab ja oma uuesti sündinud kodumaa kaitseks paljugi võib ära teha. Tähelepanu väärib ka kapten Szczekowski lend, kes peale aparadi parandamist Udine'st õhku tõusis ja maandumata 1600 kilomeetrit ära lendas, Krakovis teistele lenduritele järele jõudes.

Eriti suurte austuste osaliseks sai lennuväe ülem kindral Zagorski oma isiklise lennu tõttu ja et mõistis juhtida 19 aparadist koosnevat eskadrilli ilma, et teel midagi õnnetust oleks juhtunud. K. U.

Läti.**Läti ehitab omale sõjalaevu.**

„Latvijas Kareivis“ teatel viibis Läti merijõudude juhataja kapten Keyserling Prantsusmaal, Nantes sõjalaevatehastes Lätile ehitatavate sõjalaevade ehituse ja Prantsusmaale komandeeritud Läti meriväe ohvitseride õppekäiguga tutvunemas.

Keyserlingi seletusel edeneb Läti sõjalaevade ehitamine jõudsalt. Tuleva aasta aprillis loodetakse esimesed veelused paadid vette lasta, kuna traalerid juba jaanuari kuul valmis saavad. Tuleva aasta juuli kuul saavad valmis kõik Prantsusmaalt tellitud laevad.

Läti mereväe ohvitserid, tulevased veeluste paatide juhid viibivad praegu Prantsusmaal laevade baasis Bizertas, kus nad veelustel paatidel praktilise kursuse läbi võtavad. Kursus kestab lätlastel kuus kuud, kuna prantslased ise selle kahe kuuga lõpetavad.

Läti ohvitserid lõpetavad kursuse Prantsusmaal jaanuari kuul.

Tuleva aasta algul komandeeritakse vastutavamad veeluste paatide instruktorid Prantsusmaale, kus nad oma alaga põhjalikult ja mitmekülgselt tutvunevad, Läti sõjalaevad vastu võtavad, Prantsuse vetes proovisõitused teevad ja siis kodumaale sõidavad.

A. Tr.

Kroonika.

— Suviste õppuste lõpul külastas meie kaitse-laevastik 8.—11. aug. Riia. Laevastikku kuulusid „Lennuk“, „Vambola“, „Lembit“ ja „Sulev“. Et külastäik mitteametlik, siis puudusid harilikud vastuvõtte pidustused. Jalgpallivõistlus Eesti mereväe koondatud jalgpalli komando ja Riia garnisoni komando vahel lõppes 6:1 lätlaste kasuks.

— Ühel ajal Eesti laevastikuga viibisid Riias ka 5 Soome sõjaväe lennukit. Sõidul sinna peatasid Soome lendurid ühe päeva Tallinnas, kuna tagasi sõidul peatati Kuresaares ja Haapsalus.

— Kärsina lahingväljale, kus seisma pandi punaväe päaletung lõuna-frontil, kavatsetakse püstitada mälestussammast. Sissetulekute saamiseks korraldati seal hiljuti suuremad pidustused: ühishauale peeti vaimulikku talitust, millele järgnes Sakala partisaanide paraad. Kõneles kolonel Kubu. Ühishauale pandi hulk pärgi.

— Valga langenud kangelaste mälestussamba püstitamine teostub septembris. Kavandi valmistas prof. Adamson. Samba metalloosad on juba valmis. Ühel ajal selle mälestussambaga, mille asukohaks määratud linna park, püstitatakse mälestusmärk ka Priimetsa surruaias vabadussõjas langenute matusepaigal. Kulused nõuab kavatsus kokku üle miljoni marga, millest juba umbes 850 tuhat marka koos.

— Vab. Valitsus kiitis heaks kokkuleppe Briti varustusväla asjus ja esitas selle ratifitseerimiseks Riigikogule.

— Eesti väla asjus Ameerikale peetakse juba pikemat aega läbirääkimisi. Ameerika on nõus Eesti võlga fundeerima ühistel alustel Poolaga.

— Sõjanõukogu kinnitas juhtnõõrid vilja ostmiseks kaitsevägele. Tera- ja kaunvilja ostavad otsekohe põllupidajatele ehk põllumajandusliste ühingute kaudu sv. varustus valitsuse intendantuuri osakond ja diviisi intendantuurid, kuna kaarte ostmist ka väeosad võivad teostada.

— Eesti-Läti piirikomisjoni uueks esimeheks määras Vab. Valitsus senise komisjoni liikme K. Pätsi ja liikmeks V. Everi.

— Kaubahindade väljapanemise sundust kavatsetakse ärakaotada, kuna see korraldus muutunud olukorras oma tähtsuse on kaotanud.

— Statistika keskbüroo korraldusel on praegu maade arvestamistööd igalpool käimas. Töö loodetakse lõpule viia tulevaks kevadeks.

— Eesti väliskaubandus on 1925 a. esimesel poolel passiivne 600 miljoni marka. Väljavedu on endisega võrreldes siiski õige tuntavalt tõusnud.

— Ajakirjanik ja karrikaturist K. A. Hindrey pühitses 15. augustil oma 50 sünnipäeva. K. A. Hindrey on muu seas tegev olnud Eesti rahvusväeosade loomisel 1917/1918 aast., milles tal suured teened.

— Tallinna-Pärnu otseühenduse loomiseks ehitatakse raudtee Papiniidu jaamast kuni Lelle-Eidapere raudteeliini ühenduseni. Uue raudtee kogupikkus 60 klm.

— Tallinnas peeti üleriiklisi kergejõustiku esivõistlusi ja kaitseväge spordivõistlusi.

— Haridusministeeriumi kooli osakond teatas ringkirjaliselt, et keskkoolide vanemate klasside õpilastele ja üldse kahe viimase klassi õpilastele tuleb võimaldada kaitseleitu astumist vastavalt avalikkude algkoolide seaduse § 45-le.

— Vab. Valitsus kinnitas uued kaitseleidu koosseisud, milles muu seas ettenähtud ka propaganda osakonna juht. Kaitseleidu uus embleem on samuti valmis. Ta kujutab lahtiste tiibadega kaitseseisukorras olevat kotkast. Kotka pahemas käpas on Eesti riigi vapp, kuna parem käpp mõõka hoiab. Embleem õmmeldakse kaitseleidu lippude pääle, kuna metallist kujutus rinnal kandmiseks on määratud.

— Vab. Valitsuse loaga antakse kõikidele kaitseleidu päälikutele kuni malevkondade pääliku abideni ja nende perekondadele tasuta arstiabi sõjaväe arstide poolt ühesugusel alusel kaitseväes teenivate ohvitseridega.

Samuti saavad kaitseleidu päälikud kaitseväs teenivate ohvitseridega ühesugusel alusel kuni kompani päälikuteni ühes arvatud raudteel I. ja 2. klassis sõitmisel hinnaalandust.

— Tallinna näitus-mess avati 15. aug. Väljapanekuid on rohkesti. Näitus kestab kuni 24. augustini.

— Soome võitis Lätit jalgpallis 3:1.

— Lepeli-Polotski liinil tungiti Nõukogude-Vene rongile kallale. 2 punaväe instruktoriga ja 13 kommunisti seoti telegraafitulpade külge, kallati petroleumiga üle ja põletati elusalt ära. Kallaletungijad põgenesid ära. O. K.

Raamat-teated.

Artilleristische Monatshefte — Märts—Aprill 1925,

toovad mõned väga huvitavad artiklid, milledest eriti silma paistab Hauptmann Ritteri artikkel: „Granate oder Schrapnell gegen Infanterieziele“. Nagu teada, on suurtükiväelises literatuuris ammugi vaielus käimas, missugune mürsk on parem jalgväe märkide tulistamiseks — kas granaat või shrapnell. Nende vaieluste juures on suuremalt jaolt välja mindud puht-ballistilist vaatepunktist ja ettetoodud arvamisid olid alati põhjendatud väga teravmõtteliselt ja nemad seisid soliidisel matemaatilisel alusel. Saksa literatuuris esitas selles küsimuses tuntud knd. Rohne tähtsaid materjale shrapnelli kasuks. Hauptmann Ritter asub selle küsimuse juurde aga puhtaktiivlises vaatepunktist väljamines. Tema poolt ettetoodud mõtted on järgmised: suurtükiväe peaüles-

anne on vaenlase jalgväe tule mõju vähendamise ehk täielik mahasurumine. Selle tule mõju allikaks olid kuni 1914 aastani tuhanded üksikud jalgväe laskurid, kes maastikul kaunis tihedalt asusid. Kuulipildujad olid vaid üksikud, tihtilugu ainult eriülesannete jaoks. Kui tol korral suurtükivägi vaenlase jalgväe tule mõju vähendada tahtis, pidi tema enmast selle jalgväe massi vastu pöörama. Iga laskur, kes rivist välja langes, vähendas tule mõju, sealjuures võis aga väljalangenud laskuri tulirelv täiesti terveks jääda. Sellel asjaolul ei olnud mingisugust tähtsust. On selge, et oma ülesande täitmiseks püüdis suurtükivägi alati võimalikult suured maa-alad tule alla võtta ja paremaid tagajärgi andis sarnasel tulistamisel shrapnell.

Nüüd aga, tähendab Hauptmann Ritter, on asi hoopis teine.

Sarnast jälgväge, kui 1914 a. oli, enam üldse olemas ei olegi. Tuletegevus on praegu laskurite pealt täielikult masinrelvade peale üle läinud. Laskurid annavad nende masinrelvadele ainult teatud kaitse ja lahingu lõpufaasis annavad viimse löögi. Nende tähtsus avaldab ennast ainult kaasvõitluses, kuna suurematel kaugustel nende tegevus palju väiksema tähtsusega on.

Suurtükiväe tegevus ei ole seega siis enam mitte üksikute laskurite vastu juhitud, vaid peaaesjalikult vaenlase masinrelvade vastu, missugused maastikul mitmekesiselt laiali on paigutatud. Et sarnast masinrelva likvideerida, ei aita enam sellest, et ainult mehed tema juures likvideeritud oleks, nagu see püüsi juures tähtis oli. See likvideeritud meeskond võib kergesti masinrelva ligemas ümbruses olevate laskurite abil uuendatud saada ja relv algab oma tulistamist täiel määral uuesti. Et kindlat resultaati saavutada, on tarvis seda masinrelva ennast ärahävitada. Seega on siis kõik tähtsad märgid väikepinnalisteks muutunud ja nende likvideerimiseks ei ole tarvis mürski, mis laia maa-ala kataks, vaid on tarvis tugeva purustamisjõuga mürski — s. o. granaati.

Laskurid, kes masinrelvadega ühes liiguvad, annavad muidugi ka praegu häid märke shrapnellitule jaoks, kuid neid võiks parem oma kuulipildujatele jätta, millede tegevus 1200 m. kaugusel sarnaneb hea shrapnellitulele ja 600 m. kaugusel kolm-neli korda paremaid tagajärgi annab.

Sarnased oleks siis Hauptmann Ritteri poolt ettetoodud mõtted, ja peab tähendama, et nemad väga suurt tähelepanu väärivad.

Samas numbris on ka kindr. Rohne artikkel „Grösste Schussweite und Geschosswirkung“ toodud.

Kindral Rohne kirjutab, et praegusel ajal on kõik suurtükiväelased kindlal arvamisel, et laskekaugused peavad tingimata märksa suurendatud saama, kui seda praegu olemasolevad süsteemid võimaldavad. Tema võtab teoreetilise uurimise alla — mille abil ja missugusel teel seda küsimust lahendada võiks. Mille abil seda teha võib, tähendab kindr. Rohne, selle kohta ei ole kellegil mingisugust kahtlust — on ainult kaks võimalust: algkiiruse suurendamine (Vo) ja õhutakistuse vähendamine. Need võimalused võib aga kätte saada mitmesugusel teel, ja siin tuleb juba suurte raskustega kokku põrgata. Üks suurematest raskustest on: ballistilise koefitsiendi (c) leidmine. Teda väljendab valem $C = \frac{P}{1000 \text{ la}^2}$ kus p = mürski kaal kg., a = kaliiber mm. ja i = teatud arv, mis mürski välisest kujust ära ripub ja mille kindlaksmääramiseks praegu veel kindlaid teid teada ei olegi. Meie näeme, et mida väiksem on i, seda suurem on C ja sellega ühes ka laskekaugus.

Cranz oma „Ballistik“ as“ toob küll mõnesugused andmed i kohta, kuid nende täpsuse kohta ei ole kindlustust.

Kindr. Rohne toob ka mõned teated Itaalia suurtükiväe kolonel Fasella poolt kokkuseatud ballistiliste tabelite kohta, millede abil võiks kuni teatud piirideni ja teoreetiliselt võrdlemisi kerge vaevaga, laskekaugusi ette rehkendada, kusjuures praktika on näidanud, et tegelikud kaugused kerge väljasuurtükiväe kaliibrите juures umbes 200 meetrit väiksemad tulevad, kui teoreetiliselt väljarehkenatud.

Peale seda on tähendatud numbris veel paar puhtteoreetilise tähtsusega artiklit ballistilise kõverjoone üle.

Kindralstaabi raamatukogu.

Raamatute nimestik.

Ф.202.8	Баюв, А. История военного искусства. Лекции. 834 стр.	203.47	Бонч-Бруевич, Вл. Волнения в войсках и военные тюрьмы. VIII—135 стр. Петроград, 1918.
212.44	Балк. Малая война. Извлеч. из тактики Балка. 88 стр. Москва, 1919.	211.45	Бони. Быстрота и выносливость кавалерии. 60 стр. Москва, 1921.
212.96	Балк. Развитие тактики в мировую войну. Перев. с нем. 388 стр. Петроград, 1923.	Ф.208.12	Борейко, Дм. Основы авиации. Руководство. (Военн. авиаци. школа). 415 стр. 1917.
212.82	Баторский, М. Подготовка плана войны и операции. 74 стр 13 сх. 1921.	207.13	Величко, К. И. Военно-инженерное дело. Укрепленные позиции и инженерная подготовка их атаки. Лекции. 261 стр. 3 черт. Москва, 1919.
210.63	Башинский, Р. И. Необходимые сведения по стрельбе и пособие к пользованию таблицами стрельбы из 76,2 м/м. Франц. полев. скорострельн. пушки. 32 стр. Москва, 1921.	Ф.208.7	Вестник воздушн. флота. 1924 Январь—Июль. Москва.
212.87.	Безруков, А. Руководство прикладной тактики. (Пособие для офицеров). XII—562 стр. 9 сх. Москва, 1914.	210.5	О том как сделаться отличным стрелком. Пособие. 23 стр. 1919.
213.164	Бекер, Р. С. Вудро Вильсон. Мировая война. Версальский мир. По документам и запискам. Перев. 451 стр. Москва, 1923.	Ф.202.16	Военное дело. Еженедельн. научн. журн. красн. арм. 536 стр. Москва, 1919.
211.70	Белолипецкий, В. Е. Руководство для обучения строевому и полевому уставам по программе строевого обучения на пехотн. курсах. 98 стр. Москва, 1921.	202.6	Военное обозрение. 1921—1922. № 1—4. Петроград.
208.13	Биш, М. Воздухоплав. приборы и их деятельность в нынешней войне. Перев. с англ. VI—153 стр. Петроград, 1916.	213.169	Военно-историческ. сборник. Труды комиссии по исследованию и использованию опыта войны 1914—1918. Вып. I — 170 стр., Вып. II — 218 стр., Вып. III — 190 стр., Вып. IV — 189 стр., Москва, 1919—1920.
		Ф.202.11	Военный вестник. 1922, 1923, 1924. Москва.
		Ф.202.14	Военный зарубежник. 1921—1922. Москва.

Väljamaa sõjaajakirjandus.

Prantsusmaa.

Revue du Genie militaire, juuli 1925.
— 1. Kivimurdude tarvitamine 7. armee teedetee-
nistuse poolt, insener Verrière. — 2. Märkused miini-
galeriide valgustamise ja ventilatsiooni kohta, patal-
joniülem Barre. — 3. Pinterville'i silla ehitamine
3. inseneriväe rügemendi poolt oktoobris 1924, kapten
Lignot. — 4. Bibliograafia. — 5. Ülendused, ümber-
paigutused ja mahakustutamised 1.—30. juulini 1925.

Revue militaire française, 1. augus-
til 1925. — 1. Saksa ja Türgi väejuhatus sõjaajal,
commandant Larcher. — 2. Veel üks Setsessiooni
(Põhja Ameerika kodusõda) sõja õpistest, kolonel-
leitnant Daille. — 3. Saksa arvamise puhul Prant-
suse sõjaväeliste põhimõtete kohta, kolonel Alléhaut
ja commandant Couberard. — 4. Kahurväe tarvit-
amise plaanide puhul, kolonel Picot. — 5. Courcelle-
Méry lahing, kolonel de Ripert d'Alauzier. —
6. Saksa koosseisude kulumine 1918 aastal, kolonel-
leitnant Paquet. — 7. Sõjaväelised uudised välja-
maalt. — 8. Raamatud ja ajakirjad. A. K.

Militaert Tidskrift nr. 11. Sisu: Sõjaväes tar-
vitatud Daani keel (artikli kirjutaja teeb ettepaneku,
et võraskeseld sõnad muudetakse ümber daanikeel-
seteks). Gaasipealetung õhuteed mööda. Reserv-
ohvitseride koolitamine. Nr. 12. Sisu: Sõjaväes
tarvitatud Daani keel, Prantslaste võitlus rifi-
kabiilide vastu. A. R.

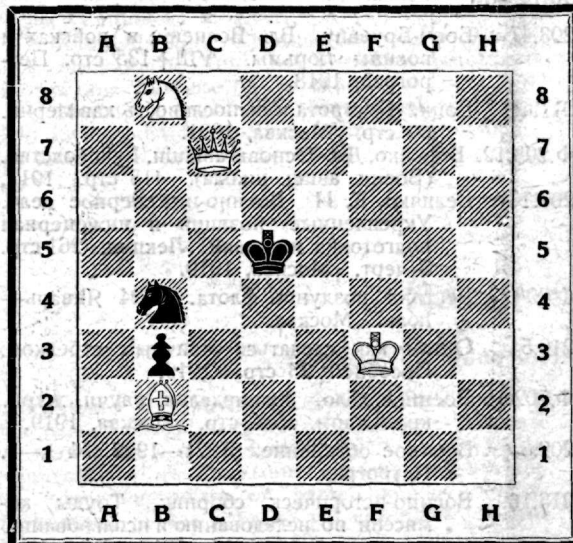
Male.

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne № 32.

Kokkuseadnud dr. Deeker (Chicagos).

Mustad.

Valged.

Valged: Kf3, Lc7, Ob2, Rb8.
Mustad: Kd5, Rb4, Eb3.

E = ettur = sõdur.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

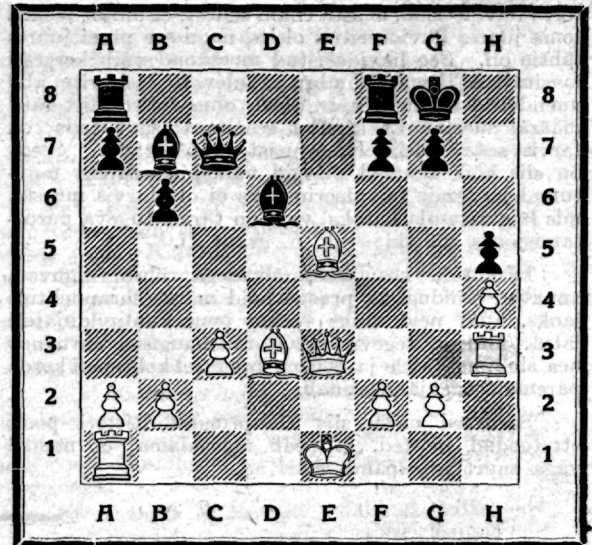
Marienbadi rahvusvaheline meisterturniir.

Partiis Janovski—Sämisch, 13. voorus, oli
käikude 1. d4, Rf6 2. Rf3, e6 3. Og5, c5 4. e3,
Rc6 5. Rd2, b6 6. c3, Ob7 7. Od3, cd? 8. ed,
Oe7 9. Rc4, O—O 10. Le2, Lc7 11. h4, h6
12. Ld2, Rg4 13. Lf4, d6 14. Re3, Re3: 15. Le3:;
h5 16. Vh3, e5? 17. de, de 18. Re5:; Re5: 19. Oe5:;
Od6 tagajärjeks järgmine seis:

Lõpumäng № 22.

Mustad: Kg8, Lc7, Va8, ja f8, Ob7 ja d6, Ea7,
b6, f7, g7 ja h5.

Mustad.

Valged.

Valged: Ke1, Le3, Va1 ja h3, Od3 ja e5,
Ea2, b2, c3, f2, g2 ja h4.

Mustad ohverdasid etturi, et võimalust saada,
lahtisel e—liinil attakeerida. Valged aga lõpet-
avad mängu hiilgava sammuga 20. Le3—h6!!

Mustad andsid alla, sest peale ainust käiku
f7—f6 otsustab 21. Lh7+, Kf7 22. Og6+.

Vastutav toimetaja E. Limberg.

Väljaandja: Sõdur. Tallinn, Pagari tän. nr. 1.

Ühendatud väeliikide juhtimine ja lahing

1. septembrist 1921.

Tõlkinud Saksa keelest
noorem-leitnant A. Koern.

— Hind 75 marka. —

Saada „Sõduri“ toimetusest,
Tallinn, Pagari tänav nr. 1.